ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัท คุณค่าด้านการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ และราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

วันที่รับบทความ: *25 พฤษภาคม 2565*
วันแก้ไขบทความ: *20 กันยายน 2565*
วันตอบรับบทความ: *2 พฤศจิกายน 2565*

ณัฏฐา บุญโถ[1] มนทิพย์ ตั้งเอกจิต[2*] และ สุวรรณา เลาหะวิสุทธิ์[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัท คุณค่าด้านสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบและราคาหุ้น การวัดคุณค่าด้านการสื่อสารวัดจากความสามารถในการอ่านและเนื้อหาของสารในหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่ที่มีวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ การศึกษานี้เก็บข้อมูลจากรายงานทางการเงินและหน้ารายงานผู้สอบบัญชีฉบับภาษาอังกฤษของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 - 2561 รวม 1,252 ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างการเป็นเจ้าของแบบกระจุกตัว ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความสามารถในการอ่านที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ในขณะที่อายุการดำเนินงานมีความสัมพันธ์เชิงลบกับโทนของเนื้อหาที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และประเภทผู้สอบบัญชีของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับโทนของเนื้อหาที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อีกทั้งผลการวิจัยยังพบว่าโทนของเนื้อหามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 แต่ความสามารถในการอ่านไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้น แสดงว่าโทนของเนื้อหาของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบเป็นตัวแปรหนึ่งที่นักลงทุนใช้พิจารณาลงทุนในบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

คำสำคัญ: คุณค่าด้านการสื่อสาร, เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ, รายงานผู้สอบบัญชี

*Corresponding author e-mail: manatip.t@cmu.ac.th
[1] นักบัญชีระดับ 6 แผนกบัญชีและการเงินเขื่อนภูมิพล การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย e-mail: somnattha.b@gmail.com
[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ e-mail: manatip.t@cmu.ac.th
[3] รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ e-mail: suvanna.l@cmu.ac.th

Relationship Between Firm Characteristics, Communication Value of Key Audit Matters and Stock Price of Companies Listed on The Stock Exchange of Thailand

Received: *25 May 2022*
Revised: *20 September 2022*
Accepted: *2 November 2022*

Nattha Boontho[1] Manatip Tangeakchit[2*] and Suvanna Laohavisudhi[3]

Abstract

The purpose of this research was to examine relationship between firm characteristics, communication value of key audit matters, and stock price of companies. The measurement of communication value included the readability and the tone of content in the key audit matters section of new auditor's report. The data was collected from the financial statements and the auditor's reports in English of Companies Listed on The Stock Exchange of Thailand. In total, there were 1,252 set of data over the period 2016 – 2018. By using the multiple regression method, the findings indicated that the concentrated ownership structure and the company size negatively correlated with the readability at the level of statistical significance of 0.01. Regarding the analysis of content, the findings revealed that the firm age negatively correlated with the tone of content at the level of statistical significance of 0.05 and type of the company's auditors positively correlated with the tone of content at the level of statistical significance of 0.05. In addition, the findings indicated that the tone of content positively correlated with the stock price at the level of statistical significance of 0.01; while the readability did not correlate with the stock price. In this light, the tone of key audit matters was one of variables to take into consideration in investing in companies listed on the Stock Exchange of Thailand for the investors.

Keywords: Communication Value, Key Audit matters, Auditor's Report

*Corresponding author e-mail: manatip.t@cmu.ac.th

[1] Accountant Level 6, Bhumibol Hydro Power Plant Accounting and Finance Section, Electricity Generating Authority of Thailand. e-mail: somnattha.b@gmail.com

[2] Assistant Professor, D.B.A., Department of Accounting, Faculty of Business Administration, Chiang Mai University. e-mail: manatip.t@cmu.ac.th

[3] Associate Professor, Department of Accounting, Faculty of Business Administration, Chiang Mai University. e-mail: suvanna.l@cmu.ac.th

บทนำ

รายงานของผู้สอบบัญชี เป็นเครื่องมือในการสื่อสารที่เป็นลายลักษณ์อักษรของผู้สอบบัญชี โดยเป็นการให้ข้อสรุปจากการปฏิบัติงานไปยังผู้ใช้งบการเงินและผู้มีส่วนได้เสีย เช่น นักลงทุน ผู้ถือหุ้น ฯลฯ (ชาญชัย ตั้งเรือนรัตน์, 2552, น. 32; ชาญชัย ตั้งเรือนรัตน์, 2560, น. 7; กัญญนันท์ ปุญญาวิวัฒน์, และวชิระ บุณยเนตร, 2563, น. 57) ว่างบการเงินที่จัดทำขึ้นโดยผู้บริหารนั้นได้จัดทำขึ้นตามมาตรฐานรายงานทางการเงินหรือตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ สำหรับประเทศไทย สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ออกมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 700 (ปรับปรุง) เรื่องการแสดงความเห็นและการรายงานต่องบการเงิน และมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 701 เรื่อง การสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต โดยให้ใช้สำหรับการออกงบการเงินในหรือหลังวันที่ 31 ธันวาคม 2559 (ชาญชัย ตั้งเรือนรัตน์, 2558, น. 7; สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2559, น. 2; ศิลปพร ศรีจั่นเพชร, 2560, น. 24; ภัทร์สุนทร ชินภูวดล, และวชิระ บุณยเนตร, 2563, น. 11) เพื่อยกระดับการบัญชีของไทยให้อยู่ในระดับสากล โดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศ (International Standard on Auditing: ISA) ที่มีการพัฒนาและปรับปรุงมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดปัญหาช่องว่างของข้อมูลและเพิ่มประสิทธิผลของการสื่อสาร (ชาญชัย ตั้งเรือนรัตน์, 2558, น.112-113; ศิลปพร ศรีจั่นเพชร, 2560, น. 24) โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุดคือ การนำเสนอ “เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (Key Audit Matters: KAMs)” ไว้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานของผู้สอบบัญชี (ศิลปพร ศรีจั่นเพชร, 2560, น. 26; ภัทร์สุนทร ชินภูวดล, และวชิระ บุณยเนตร, 2563, น. 11)

เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ คือ เรื่องต่าง ๆ ที่มีนัยสำคัญที่สุดตามดุลยพินิจเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพของผู้สอบบัญชีในการตรวจสอบงบการเงินของงวดปัจจุบัน (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2559, น. 2) ถือเป็นการเพิ่มมูลค่าด้านการสื่อสารให้กับรายงานของผู้สอบบัญชีในแง่ความโปร่งใสในการสอบบัญชี ส่งผลให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจกิจการและเรื่องที่ผู้บริหารต้องใช้วิจารณญาณอย่างสาระสำคัญ (ศิลปพร ศรีจั่นเพชร, 2560, น. 24; Christensen, Glover & Wolfe, 2014, p. 72; Li, 2020, pp. 288-289) เป็นการสะท้อนถึงคุณภาพของงบการเงินที่ตรวจสอบ และส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจของนักลงทุน (Christensen, Glover & Wolfe, 2014, pp. 71-73; Sirois, Bédard & Bera, 2018, pp. 141-143) แต่จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าหากข้อมูลที่ไม่ดึงดูดความสนใจ หรือยากต่อการทำความความเข้าใจ จะไม่ได้รับการให้ความสำคัญ (Hirshleifer & Teoh, 2003, pp. 338-340) ในขณะเดียวกันการเปิดเผยข้อมูล KAMs ไม่ได้ทำให้คุณภาพการสอบบัญชีและการตอบสนองของนักลงทุนเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ (Gutierrez, Minutti-Meza, Tatum & Vulcheva, 2018, p. 1579) จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาคุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานผู้สอบบัญชีว่าสามารถสื่อสารข้อมูลไปยังผู้ใช้อย่างมีประสิทธิผลหรือไม่ โดยงานวิจัยนี้ได้จำแนกคุณค่าด้านการสื่อสารออกเป็น 2 องค์ประกอบคือ ความยากง่ายในการอ่าน (Li, 2008, p. 225; Loughran & McDonald, 2014, p. 1643) และลักษณะโทนของเนื้อหา (Loughran & McDonald, 2011, pp 37-38) จากการศึกษาของ Smith (2021, pp. 25-27) พบว่า รายงานผู้สอบบัญชีแบบใหม่ที่มีวรรค KAMs สามารถอ่านได้ง่ายกว่ารายงานการสอบบัญชีแบบเดิมที่ไม่มีวรรค KAMs และลักษณะโทนของเนื้อหาเป็นเชิงลบมากกว่ารายงานการสอบบัญชีแบบเดิมที่ไม่มี KAMs นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยในอดีตจำนวนมาก (Meek, Roberts & Gray, 1995, pp. 555-572; Owusu-Ansah, 1998, pp. 605-629; Camfferman, & Cooke, 2002, pp. 3-30; Hossain & Hammami, 2009, pp. 255-265; Uyar, Killic & Bayyurt, 2013, pp. 1080-1112; Elfeky, 2017, pp. 45-59; เป็นต้น) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูล แต่ในส่วนของปัจจัยด้านคุณลักษณะของบริษัทที่มีผลต่อการนำเสนอวรรครายงานการสอบบัญชีมีอย่างจำกัด และส่วนใหญ่เป็นการศึกษาโดยใช้ข้อมูลหนึ่งปีก่อนและหลังจากปีที่มีการนำเสนอ KAMs (ปี พ.ศ. 2558-2560) และศึกษาเฉพาะบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมใดอุตสาหกรรมหนึ่งเท่านั้น (ปภาณัช เดชจรัสศรี, จอมใจ แซมเพชร และอมลยา โกไศยกานนท์, 2562, น. 43-55; พรนิภา มีชำนาญ, นฤนาถ ศราภัยวานิช, ตุลยา ตุลาดิลก และ

มาลีมาส สิทธิสมบัติ, 2562, น. 55-69; เป็นต้น) ด้วยข้อมูลที่มีการเปิดเผย KAMs เพียงอุตสาหกรรมเดียวอาจเห็นผลกระทบที่เกิดขึ้นไม่ชัดเจน การศึกษานี้จึงใช้ข้อมูลรวมสามปี คือ ปี พ.ศ. 2559-2561 ซึ่งเป็นระยะเวลาเริ่มต้นที่มีการนำเสนอ KAMs ตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 700 (ปรับปรุง) เรื่องการแสดงความเห็นและการรายงานต่องบการเงิน และมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 701 เรื่อง การสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต อีกทั้งการศึกษาในส่วนของ KAMs ที่มีต่อราคาหุ้นยังไม่ชัดเจน จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาคุณค่าด้านการสื่อสารของ KAMs ในรายงานผู้สอบบัญชีว่าสามารถสื่อสารข้อมูลไปยังผู้ใช้ได้หรือไม่ โดยเฉพาะในประเทศไทยที่เป็นประเทศในตลาดเกิดใหม่ (Emerging Market) และหลักฐานเชิงประจักษ์ในมุมมองนี้มีไม่มากนัก

การวิจัยนี้จึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัท คุณค่าด้านการสื่อสาร KAMs กับราคาหุ้นของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อเป็นข้อมูลให้หน่วยงานกำกับดูแลกิจการ เช่น สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ พิจารณากำหนดรูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชีในส่วนของ KAMs ให้สามารถนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ได้มากขึ้นในอนาคต อีกทั้งยังเป็นข้อมูลให้กับผู้สอบบัญชีรับอนุญาตนำไปพัฒนาและปรับปรุงการเขียนรายงานในส่วนของ KAMs ตลอดจนนักลงทุนเข้าใจความสำคัญของ KAMs และใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์ได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัทกับคุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบกับราคาหุ้นของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้วัดคุณค่าด้านการสื่อสารเป็น 2 ลักษณะ คือ ความยากง่ายของการอ่านหรือในการศึกษานี้เรียกว่าความสามารถในการอ่าน (Readability) และลักษณะโทนของเนื้อหา (Tone) ส่วนการศึกษาด้านคุณลักษณะบริษัท ประกอบด้วย อายุการดำเนินงาน โครงสร้างการเป็นเจ้าของ ประเภทอุตสาหกรรม ประเภทผู้สอบบัญชีของบริษัท ขนาดของบริษัท และโครงสร้างทางการเงิน โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยไม่รวมบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 – พ.ศ. 2561

กรอบแนวคิดการวิจัย

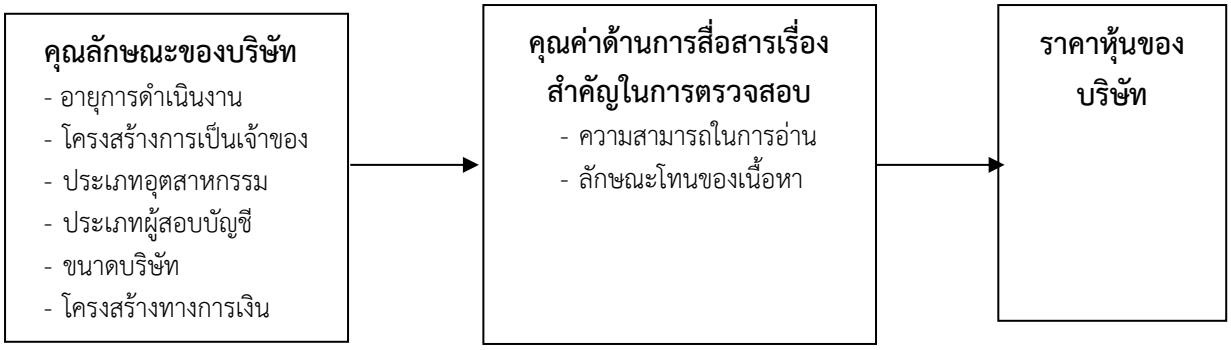

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม

รายงานการสอบบัญชีและเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

รายงานของผู้สอบบัญชี เป็นเครื่องมือในการสื่อสารที่เป็นลายลักษณ์อักษรของผู้สอบบัญชี โดยเป็นการให้ข้อสรุปจากการปฏิบัติงานไปยังผู้ใช้งบการเงินและผู้มีส่วนได้เสีย (ชาญชัย ตั้งเรือนรัตน์, 2552, น. 32; ชาญชัย ตั้งเรือนรัตน์, 2560, น. 7; กัญญนันท์ ปุญญาวิวัฒน์, และวชิระ บุณยเนตร, 2563, น. 57) ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา หน่วยงานกำกับดูแลกิจการได้พัฒนาคุณค่าของรายงานผู้สอบบัญชีอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อผู้ใช้งบการเงินมากขึ้น เนื่องจากมีข้อวิพากษ์วิจารณ์ว่ารายงานผู้สอบบัญชีที่เป็นรูปแบบมาตรฐานไม่ได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ (Church, Davis & McCracken, 2008, p. 81; Asare & Wright, 2012 p. 198; Mock, Bédard, Coram, Davis, Espahbodi & Warne, 2013: pp. 325-333; Bédard, Coram, Espahbodi, & Mock, 2016, pp. 268; Gutierrez, Minutti-Meza, Tatum & Vulcheva, 2018, p. 1544) คณะกรรมการมาตรฐานการสอบบัญชีและการให้ความเชื่อมั่นระหว่างประเทศ (International Auditing and Assurance Standards Board: IAASB) จึงได้เพิ่ม “เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (Key Audit Matters: KAMs)” ไว้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานของผู้สอบบัญชี และเชื่อว่าจะเป็นข้อมูลที่ช่วยให้ผู้ใช้รายงานของผู้สอบบัญชีสามารถประเมินคุณภาพของรายงานทางการเงิน และเพิ่มความโปร่งใสในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นดุลยพินิจของผู้สอบบัญชี เพื่อให้ผู้ใช้รายงานสามารถเข้าใจงบการเงินได้ดียิ่งขึ้น (สมพงษ์ พรอุปถัมภ์, และธัญลักษณ์ วิจิตรสาระวงศ์, 2557, น. 38; ชาญชัย ตั้งเรือนรัตน์, 2558, น. 113)

งานวิจัยในอดีต พบว่า KAMs ทำให้รายงานผู้สอบบัญชีมีคุณค่าด้านการสื่อสารเพิ่มขึ้น และมีผลกระทบต่อการตัดสินใจ (Christensen, Glover & Wolfe, 2014, pp. 71-73; Sirois, Bédard & Bera, 2018, pp. 141-143) แต่หากข้อมูลไม่ดึงดูดความสนใจ หรือยากต่อการทำความความเข้าใจ จะไม่ได้รับการให้ความสำคัญ (Hirshleifer & Teoh, 2003, pp. 338-340) และหากรายงานการสอบบัญชีที่ใช้ถ้อยคำเป็นมาตรฐาน จะทำให้ผู้ใช้งบการเงินไม่สนใจอ่านรายงานของผู้สอบบัญชี (Porter, HÓgartaighand & Baskerville, 2009, pp. 26-27; Carcello, 2012, pp. 23-24) สอดคล้องกับ Hatherly, Brown & Innes (1998, p. 29) ที่พบว่า ผู้ใช้รายงานของผู้สอบบัญชีเห็นว่ารายงานของผู้สอบบัญชีแบบที่ไม่เป็นมาตรฐานตายตัวจะสื่อสารข้อมูลได้ดีกว่า แต่ Gutierrez, Minutti-Meza, Tatum & Vulcheva (2018, p. 1579) พบว่าการเปิดเผยข้อมูล KAMs ไม่ได้ทำให้คุณภาพการสอบบัญชีและการตอบสนองของนักลงทุนเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาคุณค่าด้านการสื่อสารของ KAMs ในรายงานผู้สอบบัญชีว่าสามารถสื่อสารข้อมูลไปยังผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิผลหรือไม่

คุณค่าด้านการสื่อสาร

คุณค่าด้านการสื่อสาร หมายถึง การที่ผู้รับสารได้รับข้อมูลตรงกับสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อสารออกไป (Smith & Smith, 1971, p. 553) ในการศึกษาคุณค่าด้านการสื่อสาร KAMs นี้ จึงหมายถึง การที่ผู้รับสาร (ผู้ใช้งบการเงิน) ได้รับข้อมูลเรื่องที่มีนัยสำคัญและมีประโยชน์ตรงกับสิ่งที่ผู้ส่งสาร (ผู้สอบบัญชี) ต้องการสื่อสารผ่านรายงานผู้สอบบัญชีออกไป การวัดคุณค่าด้านการสื่อสารนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ความยากง่ายของการอ่านหรือในการศึกษานี้เรียกว่าความสามารถในการอ่าน (Readability) และลักษณะโทนของเนื้อหา (Tone) สอดคล้องกับการศึกษาของ Smith (2021, pp. 14-17) ดังนี้

1. ความสามารถในการอ่าน (Readability) เป็นการพิจารณาความซับซ้อนของคำที่ใช้ว่าคำที่ใช้นั้นเป็นคำที่อ่านได้ยากหรือง่ายเพียงใด หากในการสื่อสารผู้สอบบัญชี (ผู้ส่งสาร) ใช้คำที่มีความซับซ้อน มีจำนวนพยางค์มากหรือมีจำนวนคำในประโยคที่มากเกินไปก็จะทำให้ผู้ใช้งบการเงิน (ผู้รับสาร) เข้าใจ KAMs ของรายงานผู้สอบบัญชีนั้นยากขึ้นไม่ตรงกับสิ่งที่ผู้สอบบัญชีต้องการสื่อสารออกไป การศึกษานี้วัดความสามารถในการอ่านจากค่าดัชนีการทดสอบความสามารถในการอ่าน หรือ Fog Index ที่พัฒนาโดย Gunning (1952) จากรายงานผู้สอบบัญชีที่เป็นภาษาอังกฤษเช่นเดียวกับ Li (2008, pp. 225) และ Smith (2021, pp. 14-15)

2. ลักษณะโทนของเนื้อหา (Tone) เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา KAMs ของรายงานผู้สอบบัญชีว่ามีผลกระทบหรืออารมณ์ของเนื้อหาเป็นคำที่มีลักษณะเชิงบวก (Positive) คำที่มีลักษณะเชิงลบ (Negative) หรือคำที่มีลักษณะเป็นกลาง (Uncertainty) โดยอ้างอิงจาก Bill McDonald's Word List (Dictionary) ซึ่ง Dictionary นี้เคยใช้วัดโทนของเนื้อหาด้านการเงิน เช่น แบบ 10-Ks และ Earnings Press Release ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ Henry (2006, pp. 8); Henry (2008, pp. 385-388) และ Loughran & McDonald (2011, pp. 39-45) เป็นต้น

คุณลักษณะของบริษัทและคุณค่าด้านการสื่อสารเรื่องสำคัญในด้านการตรวจสอบ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัทกับคุณค่าด้านการสื่อสารของหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1) อายุการดำเนินงาน

จากการทบทวนงานวิจัยในอดีต (Owusu-Ansah, 1998, p. 619; Hossain & Hammami, 2009, p. 262) ได้มีการศึกษาและพบความสัมพันธ์ระหว่างอายุการดำเนินงานกับระดับการเปิดเผยข้อมูล โดยบริษัทที่มีอายุการดำเนินงานมานาน คือ มีระยะเวลาในการเป็นบริษัทมหาชนมานาน ย่อมมีผู้ที่มีส่วนได้เสียเป็นจำนวนมากที่ต้องการข้อมูลของบริษัท ในขณะที่บริษัทเองก็ต้องการรักษาชื่อเสียง จึงสมัครใจที่จะเปิดเผยข้อมูล และผลการดำเนินงานให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียได้รับรู้

ในทำนองเดียวกัน ผู้สอบบัญชีของบริษัทที่มีอายุการดำเนินงานมานาน จะสมัครใจนำเสนอข้อมูลในรายงานของผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่ที่มีวรรค KAMs มากกว่าผู้สอบบัญชีของบริษัทที่ยังมีอายุการดำเนินงานน้อย (Meijs, 2014, pp. 63-65) โดยการนำเสนอหน้ารายงานที่มีวรรค KAMs ถือเป็นช่องทางที่จะทำให้ผู้สอบบัญชีมีโอกาสสื่อสารข้อมูล และแสดงความเห็นไปสู่ผู้ใช้ได้มากขึ้น อีกทั้งเพิ่มความโปร่งใสในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นดุลยพินิจของผู้สอบบัญชี (สมพงษ์ พรอุปถัมภ์ และ ธัญลักษณ์ วิจิตรสาระวงศ์, 2557, น. 38; ชาญชัย ตั้งเรือนรัตน์, 2558, น. 113)

เมื่อบริษัทที่มีอายุการดำเนินงานมานาน ย่อมมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก (Owusu-Ansah, 1998, pp. 617-626; Hossain & Hammami, 2009, p. 262) อีกทั้งรายงานผู้สอบบัญชีเป็นรายงานที่อ่านเข้าใจยาก (Bernett & Leoffler, 1979, p. 58) และรายงานของผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่ที่มีการเพิ่มวรรค KAMs ยังคงอ่านเข้าใจได้ยาก (พรรณิภา มีชำนาญ, นฤนาถ ศราภัยวานิช, ตุลยา ตุลาดิลก, และมาลีมาส สิทธิสมบัติ, 2562, น. 63) หากบริษัทมีข้อมูลเป็นจำนวนมาก อาจส่งผลให้การเขียนหน้ารายงานที่มีวรรค KAMs ใช้คำในประโยคมากและซับซ้อน ทำให้เนื้อหาที่รายงานอ่านเข้าใจได้ยาก

นอกจากนี้รายงานของผู้สอบบัญชีที่กำหนดให้มีวรรค KAMs มีลักษณะเป็นคำเชิงลบมากกว่ารายงานผู้สอบบัญชีที่ยังไม่มีการกำหนดให้มีวรรค KAMs (Smith, 2021, p.27) เมื่อบริษัทที่มีอายุการดำเนินงานมานาน ย่อมมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นจำนวนมากและต้องการทราบข้อมูลที่เป็นประเด็นสำคัญและเป็นความเสี่ยงของบริษัท ส่งผลให้การเขียนหน้ารายงานที่มีวรรค KAMs อันเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญและที่ต้องใช้ดุลยพินิจที่สำคัญของผู้สอบบัญชีในการตรวจสอบบัญชี เช่น รายงานการประมาณการที่มีความไม่แน่นอน ปัจจัยที่มีผลกระทบการทดสอบการด้อยค่าของค่าความนิยม เป็นต้น (ชาญชัย ตั้งเรือนรัตน์, 2560, น. 8) เนื้อหาของสารที่เกี่ยวกับความเสี่ยงย่อมเป็นคำเชิงลบมากกว่าคำเชิงบวก จึงทำให้หน้ารายงานที่มีวรรค KAMs ของบริษัทที่มีอายุการดำเนินงานมานานจึงมีการใช้คำเชิงลบมากกว่าบริษัทที่มีอายุการดำเนินงานน้อย การวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานเป็นดังนี้

H1: อายุการดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับคุณค่าด้านการสื่อสาร KAMs

H1a: อายุการดำเนินงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการอ่าน

H1b: อายุการดำเนินงานมีความสัมพันธ์เชิงลบกับโทนของเนื้อหา

2) โครงสร้างการเป็นเจ้าของ

ตามทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) เมื่อมีการกระจายตัวของผู้ถือหุ้นมาก ทำให้อำนาจการควบคุมไม่กระจุกอยู่ที่ผู้ถือหุ้นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ย่อมเป็นการกำกับดูแลฝ่ายบริหาร (Raffournier, 1995, p. 264) หากโครงสร้างการถือหุ้นเป็นแบบกระจายตัว ย่อมมีระดับเปิดเผยข้อมูลมาก ในทางตรงข้ามบริษัทใดมีโครงสร้างแบบกระจุกตัว ย่อมมีความต้องการเปิดเผยข้อมูลน้อย อีกทั้งความต้องการใช้บริการจากการสอบบัญชีของบริษัทที่ผู้ถือหุ้นมีอำนาจควบคุมจะมีความแตกต่างกับความต้องการใช้บริการของบริษัทที่ผู้ถือหุ้นไม่มีอำนาจควบคุม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Chen, Yen, Fu & Chang (2007, pp. 96-110) ที่พบว่าคุณภาพการสอบบัญชีจะลดลง เพราะผู้สอบบัญชีต้องเผชิญกับลูกค้าที่มีสัดส่วนการถือหุ้นเป็นแบบครอบครัว จากแนวคิดดังกล่าว แสดงว่าบริษัทที่มีโครงสร้างการถือหุ้นแบบกระจายตัว คุณภาพของการสอบบัญชีย่อมมีคุณภาพมากกว่าและมีระดับการเปิดเผยของข้อมูลมากกว่า และเมื่อการเสนอรายงานของผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่ที่มีวรรค KAMs มาปฏิบัติจึงถือเป็นช่องทางที่จะทำให้ผู้สอบบัญชีมีโอกาสสื่อสารข้อมูลและแสดงความเห็นไปสู่ผู้ใช้ได้มากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Meijs (2014, p. 63) ที่พบว่าโครงสร้างความเป็นเจ้าของที่มีการกระจายของผู้ถือหุ้นมากจะสมัครใจเปิดเผยรายงานผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่ที่มีวรรค KAMs มากกว่าบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นกระจุกตัวอยู่ที่บางกลุ่ม อีกทั้งรายงานผู้สอบบัญชีเป็นรายงานที่อ่านเข้าใจยาก (Bernett & Leoffler, 1979, p. 58) และรายงานของผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่ที่มีการเพิ่มวรรค KAMs ก็ยังคงอ่านเข้าใจได้ยาก (พรรณิภา มีชำนาญ, นฤนาถ ศราภัยวานิช, ตุลยา ตุลาดิลก, และ มาลีมาส สิทธิสมบัติ, 2562, น. 63) ดังนั้นบริษัทที่มีโครงสร้างความเป็นเจ้าของเป็นแบบกระจายตัว อาจส่งผลให้การเขียนหน้ารายงานที่มีวรรค KAMs ใช้คำในประโยคมากและซับซ้อน ทำให้เนื้อหาที่รายงานอ่านเข้าใจได้ยาก ส่วนบริษัทที่มีโครงสร้างความเป็นเจ้าของแบบกระจุกตัว อาจมีการประนีประนอมกับผู้สอบบัญชีให้เขียนหน้ารายงานที่มีวรรค KAMs แบบสั้น ก็ย่อมอ่านได้ง่ายกว่า

นอกจากนี้เมื่อหน้ารายงานที่มีวรรค KAMs ย่อมเป็นการนำเสนอประเด็นความเสี่ยง เนื้อหาของสารจึงมีลักษณะเป็นคำเชิงลบมากกว่าคำเชิงบวก (Smith, 2021, p. 27) แต่หากโครงสร้างการเป็นเจ้าของแบบกระจุกตัวย่อมส่งผลให้ผู้สอบบัญชีมีแรงกดดันหรือมีการประนีประนอมกับลูกค้าให้นำเสนอประเด็นความเสี่ยงต่าง ๆ น้อย จึงมีแนวโน้มที่ผู้สอบบัญชีจะเลือกใช้คำเชิงบวกในการรายงาน KAMs มากกว่าบริษัทที่มีโครงสร้างการเป็นเจ้าของแบบกระจายตัว การวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานเป็นดังนี้

H2: โครงสร้างการเป็นเจ้าของมีความสัมพันธ์กับคุณค่าด้านการสื่อสาร KAMs

H2a: โครงสร้างการเป็นเจ้าแบบกระจุกตัวมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความสามารถในการอ่าน

H2b: โครงสร้างการเป็นเจ้าของแบบกระจุกตัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับโทนของเนื้อหา

3) ประเภทอุตสาหกรรม

บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ต่างกันย่อมมีลักษณะการดำเนินงาน กลยุทธ์ ความเสี่ยง กฎระเบียบและสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน ทำให้มีการเปิดเผยข้อมูลมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป (Meek, Roberts & Gray, 1995, p. 559; Camfferman & Cooke, 2002, pp. 11-12) สอดคล้องกับการศึกษาของชาญชัย ตั้งเรือนรัตน์ (2560, น. 11) ที่พบว่าจำนวนเฉลี่ยของ KAMs ในแต่ละอุตสาหกรรมแตกต่างกัน และ Meijs (2014, p. 63) ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของกลุ่มอุตสาหกรรมกับความสมัครใจในการเปิดเผยรายงานผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่ ดังนั้นความซับซ้อนของคำที่ใช้ในการเขียน KAMs รวมไปถึงโทนของเนื้อหาย่อมมีความแตกต่างกันไปในแต่ละอุตสาหกรรม การวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานเป็นดังนี้

H3: ประเภทอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์กับคุณค่าด้านการสื่อสาร KAMs

H3a: ประเภทอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่าน

H3b: ประเภทอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์กับโทนของเนื้อหา

4) ประเภทของผู้สอบบัญชีของบริษัท

เมื่อผู้สอบบัญชีจากบริษัทสอบบัญชีขนาดใหญ่ (เรียกว่า “Big 4”) มีการนำเสนอข้อมูลย่อมถูกคาดหวังว่าจะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจของนักลงทุน ดังนั้นหน้ารายงานที่มีวรรค KAMs ที่เขียนโดยผู้สอบบัญชีของบริษัทสอบบัญชีขนาดใหญ่จึงเป็นการรายงานข้อมูลของธุรกิจที่เฉพาะเจาะจง รูปแบบการนำเสนอเรียบง่าย ใช้คำไม่ซับซ้อน ทำให้สามารถอ่านเข้าใจได้ง่าย สอดคล้องกับการศึกษาของชาญชัย ตั้งเรือนรัตน์ (2560, น. 19) ที่พบว่าแม้รายงานผู้สอบบัญชีจากสำนักงาน Big 4 มีการนำเสนอรายงาน KAMs ที่มากกว่าอีกทั้งด้านการนำเสนอข้อสรุปของการตรวจสอบ KAMs มีสัดส่วนที่มากกว่า แต่เป็นการนำเสนอ KAMs ในรูปแบบที่เข้าใจได้ง่ายกว่าผู้สอบบัญชีที่ไม่ใช่มาจากสำนักงานบัญชีขนาดใหญ่ (เรียกว่า“Non-Big 4”) ตลอดจนเมื่อมีการระบุชื่อของผู้สอบบัญชีที่รับผิดชอบการสอบบัญชีในรายงานของผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่ ย่อมทำให้ผู้สอบบัญชีจะมีความระมัดระวังในการตรวจสอบ KAMs มากขึ้น ทำให้ผู้สอบบัญชีจาก Big 4 ซึ่งได้รับความคาดหวังจากผู้ใช้งบการเงินจะระมัดระวังในการเลือกใช้ลักษณะของคำในการรายงาน KAMs จึงมีแนวโน้มที่ผู้สอบบัญชีจาก Big4 จะเลือกใช้คำเชิงบวกในการรายงาน KAMs มากกว่าผู้สอบบัญชีจาก Non-Big 4 สมมติฐานจึงเป็นดังนี้

H4: ประเภทผู้สอบบัญชีของบริษัทมีความสัมพันธ์กับคุณค่าด้านการสื่อสาร KAMs

H4a: ประเภทผู้สอบบัญชีของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความสามารถในการอ่าน

H4b: ประเภทผู้สอบบัญชีของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับโทนของเนื้อหา

5) ขนาดของบริษัท

บริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีการดำเนินงานที่ซับซ้อนและเปิดเผยข้อมูลมากกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก (Meek, Roberts & Gray, 1995, p. 558; Camfferman & Cooke, 2002, p. 10; Hossain & Hammami, 2009, p. 262; Uyar, Killic & Bayyurt, 2013, pp. 1088-1089; Elfeky, 2017, pp. 53-54) เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ตลอดจนดึงดูดนักลงทุน ดังนั้นรายงานของผู้สอบบัญชีของบริษัทขนาดใหญ่จึงมีประโยคที่ยาวและซับซ้อนกว่าบริษัทขนาดเล็ก สอดคล้องการศึกษาของ Smith (2021, p. 27)

นอกจากนี้บริษัทที่มีขนาดใหญ่ มีการดำเนินงานที่ซับซ้อนย่อมมีประเด็นความเสี่ยงที่ต้องเปิดเผยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับทราบมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก ทำให้โทนของเนื้อหาเป็นคำเชิงลบมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก สอดคล้องการศึกษาของ Smith (2021, p.28) การวิจัยนี้จึงกำนดสมมติฐานเป็นดังนี้

H5: ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์กับคุณค่าด้านการสื่อสาร KAMs

H5a: ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการอ่าน

H5b: ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับโทนของเนื้อหา

6) โครงสร้างทางการเงิน

บริษัทที่มีเงินทุนจากหนี้สินในสัดส่วนที่สูงจะมีความจำเป็นในการเปิดเผยข้อมูลมากกว่าบริษัทที่มีระดับหนี้สินต่ำ (Camfferman & Cooke, 2002, p. 10; Elfeky, 2017, pp. 53-54) เพื่อให้เจ้าของเงินกู้ได้รับข้อมูลในการประเมินความสามารถในการชำระหนี้ได้อย่างครบถ้วน ส่งผลให้การนำเสนอข้อมูลใน KAMs มีการรายงานข้อมูลเป็นจำนวนมาก ทำให้มีจำนวนพยางค์หรือคำในประโยคมาก ส่งผลให้อ่านเข้าใจได้ยาก อีกทั้งบริษัทที่มีเงินทุนจากหนี้สินในสัดส่วนที่สูง ย่อมมีเนื้อหาที่เป็นประเด็นความเสี่ยงมากกว่าบริษัทที่มีระดับหนี้สินต่ำ ทำให้โทนของเนื้อหาที่ใช้มีการใช้คำเชิงลบมากกว่าบริษัทที่มีระดับหนี้สินต่ำ และรายงานผู้สอบบัญชีที่เพิ่มวรรค KAMs มักจะมีการใช้คำเชิงลบมากกว่าคำเชิงบวก (Smith, 2021, p. 32) การวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานเป็นดังนี้

H6: โครงสร้างทางการเงินมีความสัมพันธ์กับคุณค่าด้านการสื่อสาร KAMs

H6a: โครงสร้างทางการเงินที่ระดับหนี้สินสูงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการอ่าน

H6b: โครงสร้างทางการเงินที่มีระดับหนี้สินสูงมีความสัมพันธ์เชิงลบกับโทนของเนื้อหา

คุณค่าด้านการสื่อสารเรื่องสำคัญในด้านการตรวจสอบและราคาหุ้น

วัตถุประสงค์ของการสื่อสาร KAMs คือ เพื่อส่งเสริมคุณค่าของการสื่อสารในรายงานของผู้สอบบัญชี โดยให้ข้อมูลการปฏิบัติงานตรวจสอบที่มีความโปร่งใสมากขึ้น ทำให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจกิจการและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับดุลยพินิจที่สำคัญของผู้บริหารในงบการเงินที่ตรวจสอบของงวดปัจจุบัน (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2559, น. 1) ตัวอย่างการศึกษาคุณค่าในการให้ข้อมูลของ KAMs ที่มีต่อนักลงทุน เช่น Christensen, Glover & Wolfe (2014, pp. 81-83) พบว่าเมื่อนักลงทุนได้รับวรรค KAMs เกี่ยวกับความไม่แน่นอนในการประมาณการของฝ่ายบริหาร จะยุติการลงทุนเมื่อเปรียบเทียบกับนักลงทุนที่ได้รับรายงานการสอบบัญชีแบบมาตรฐาน แต่การศึกษาในประเทศไทย ศิลปพร ศรีจั่นเพชร (2560, น. 33-34) พบว่าจำนวนของ KAMs ไม่มีความสัมพันธ์กับการตอบสนองด้านราคาในปีแรก (พ.ศ. 2559) ที่มี KAMs ในหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่ แต่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตอบสนองด้านปริมาณ ในขณะที่ วชิระ บุณยเนตร และแววดาว พรมเสน (2562, น. 172-173) พบว่า KAMs ในรายงานการสอบบัญชีให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพียงเล็กน้อยแก่นักลงทุน โดยพบว่า KAMs ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญเชิงบวกกับราคาหุ้น

การวิจัยนี้จะแตกต่างจากงานวิจัยในอดีต คือ วัดคุณค่าด้านการสื่อสารผ่าน 2 องค์ประกอบคือ ความยากง่ายในการอ่าน และลักษณะโทนของเนื้อหา และเมื่อ KAMs เป็นข้อมูลที่ช่วยให้ผู้ใช้รายงานของผู้สอบบัญชีสามารถประเมินคุณภาพของรายงานทางการเงิน และเพิ่มความโปร่งใสในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นดุลยพินิจของผู้สอบบัญชี ทำให้ผู้ใช้รายงานสามารถเข้าใจงบการเงินได้ดียิ่งขึ้น (สมพงษ์ พรอุปถัมภ์ และธัญลักษณ์ วิจิตรสาระวงศ์, 2557, น. 38; ชาญชัย ตั้งเรือนรัตน์, 2558, น. 113) หากนักลงทุนเข้าใจสิ่งที่ผู้สอบบัญชีต้องการสื่อสารได้อย่างถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ที่ผู้สอบบัญชีต้องการสื่อสาร จึงถือว่ารายงานของผู้สอบบัญชีมีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ ดังนั้น ถ้าผู้สอบบัญชีเลือกรูปแบบในการนำเสนอให้อ่านง่าย ไม่ซับซ้อน และใช้คำที่สื่อความสามารถได้ชัดเจน ตรงตามประเด็นที่ต้องการสื่อสาร นักลงทุนมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจลงทุน ย่อมส่งผลต่อราคาหุ้น และหากผู้สอบบัญชีจัดทำเนื้อหาของสารในวรรค KAMs ด้วยโทนของเนื้อหาที่มีการเลือกใช้คำเชิงบวก ย่อมทำให้นักลงทุนมีความรู้สึกต่อบริษัทในทางบวกและตัดสินใจลงทุน ส่งผลให้ราคาหุ้นสูงขึ้น สมมติฐานการศึกษาเป็นดังนี้

H7: คุณค่าด้านการสื่อสาร KAMs มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้น

H7a: ความสามารถในการอ่านมีความสัมพันธ์เชิงลบกับราคาหุ้น

H7b: โทนของเนื้อหามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น

ระเบียบวิธีวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลราคาหุ้นจากระบบฐานข้อมูลของ SETSMART ในส่วนของข้อมูลทางการเงิน ได้แก่ ส่วนของผู้ถือหุ้นต่อหุ้น กำไรต่อหุ้น ขนาดของบริษัท โครงสร้างการเงิน อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าตามบัญชี เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ และประเภทผู้สอบบัญชี ที่เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในขณะที่อายุการดำเนินงานและโครงสร้างการเป็นเจ้าของ เก็บรวบรวมจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และประเภทอุตสาหกรรม เก็บข้อมูลจากเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยไม่รวมบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 – พ.ศ. 2561 จำนวน 1,783 ข้อมูล (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2562) นอกจากนี้ไม่รวมบริษัทที่มีคุณสมบัติดังนี้ บริษัทจดทะเบียนที่มีการแก้ไขการดำเนินงานไม่ได้ตามกำหนดหรือบริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูการดำเนินงานบริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน กลุ่มกองทุนรวม (Mutual Fund) และกองทรัสต์ (Trust) บริษัทที่รอบระยะเวลารายงานไม่ใช่สิ้นสุด ณ 31 ธันวาคม และบริษัทที่เปิดเผยข้อมูลไม่ครบตามแบบจำลองที่ใช้ศึกษาหรือมีค่าผิดปกติ

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้จึงประกอบด้วยบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวนตัวอย่าง 1,252 ข้อมูล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกตัวอย่าง

วิธีการคัดเลือกตัวอย่าง	ปี			รวม
	2559	2560	2561	(ข้อมูล)
บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*	570	600	613	1,783
หัก บริษัทที่มีการแก้ไขการดำเนินงานไม่ได้ตามกำหนด*	(18)	(18)	(18)	(54)
หัก ธุรกิจการเงิน*	(58)	(59)	(60)	(177)
หัก บริษัทที่รอบบัญชีไม่ได้สิ้นสุด ณ 31 ธันวาคม	(24)	(26)	(29)	(79)
หัก กองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์และกองทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์*	(55)	(62)	(66)	(183)
หัก บริษัทที่มีตัวแปรไม่ครบหรือมีค่าผิดปกติ**	(15)	(10)	(13)	(38)
รวม	**400**	**425**	**427**	**1,252**

ที่มา: *ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2562)

**ค่าตัวแปรที่สูงกว่าเปอร์เซ็นไทล์ที่ 99 และต่ำกว่าเปอร์เซ็นไทล์ที่ 1

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยของข้อมูล (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูล (Standard Deviation) ค่าต่ำสุดของข้อมูล (Minimum) และค่าสูงสุดของข้อมูล (Maximum) และการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Coefficient) ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัท คุณค่าด้านการสื่อสาร KAMs และราคาหุ้นของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตัวแบบที่ใช้ในการวิจัย

แบบจำลองที่ใช้ในการวิเคราะห์ แบ่งออกเป็น 2 สมการ ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัทกับคุณค่าด้านการสื่อสาร KAMs

$$KAM_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 AGE_{i,t} + \beta_2 OWNER_{i,t} + \beta_3 IND_{i,t} + \beta_4 Big4_{i,t} + \beta_5 SIZE_{i,t} + \beta_6 LEV_{i,t} + \epsilon \quad (1)$$

ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปรในแบบจำลองที่ (1) ประกอบด้วย

1) ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

$KAM_{i,t}$: เรื่องสำคัญในการตรวจสอบของบริษัท i ในปีที่ t วัดจากคุณค่าด้านการสื่อสารโดยวัดจาก 2 องค์ประกอบ คือ

1.1) ความสามารถในการอ่าน (Readability: READ) วัดจากค่า Fog Index หรือดัชนีการทดสอบความสามารถในการอ่านที่พัฒนาโดย Gunning (1952) โดยพิจารณาจากรายงานผู้สอบบัญชีที่เป็นภาษาอังกฤษเช่นเดียวกับ (2008, pp. 225) และ Smith (2021, pp. 14-15) ซึ่งคำนวณได้ดังนี้

Fog Index = (จำนวนของคำในประโยคโดยเฉลี่ย + ร้อยละของคำสามพยางค์ขึ้นไป) x 0.4

โดยกำหนดผลของค่า Fog Index ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการแปลค่า Fog Index

ดัชนีค่า Fog Index	การแปลความหมาย
≥12	ข้อความนั้นอ่านเข้าใจได้ยาก
≤11	ข้อความนั้นอ่านเข้าใจได้ง่าย

ที่มา: Gunning (1952)

จากตารางที่ 2 หากค่า Fog Index ยิ่งสูง แสดงว่า สารนั้นอ่านเข้าใจยาก หากค่าของ Fog Index ยิ่งต่ำ แสดงว่า สารนั้นอ่านเข้าใจง่าย

1.2) ลักษณะโทนของเนื้อหา (Tone: TONE) วัดค่าโดยแบ่งประเภทของคำเป็น 3 ประเภท ได้แก่ คำที่มีลักษณะเชิงบวก คำเชิงลบ และคำที่เป็นกลางโดยอ้างอิงจาก Bill McDonald's Word List (Dictionary) เช่นเดียวกับ งานวิจัยของ Henry (2006, p. 8) Henry (2008, pp. 385-388) และ Loughran & McDonald (2011, pp. 39-45) เป็นต้น การคำนวณสามารถคำนวณได้ดังนี้

$$\text{ลักษณะโทนของเนื้อหา} = \frac{(\text{จำนวนคำเชิงบวก} - \text{จำนวนคำเชิงลบ})}{(\text{จำนวนคำเชิงบวก} + \text{จำนวนคำเชิงลบ})}$$

ค่าดัชนีจะมีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง 1 ค่าดัชนีที่มากกว่า 0 หมายความว่า สารนั้นมีจำนวนคำเชิงบวกมากกว่าคำเชิงลบ แสดงว่า ลักษณะโทนของเนื้อหาเป็นเชิงบวก หากค่าดัชนีที่น้อยกว่า 0 หมายความว่า สารนั้นมีจำนวนคำเชิงบวกน้อยกว่าคำเชิงลบ แสดงว่า ลักษณะโทนของเนื้อหาเป็นเชิงลบ ตัวอย่างของคำเชิงบวก เช่น Assure Better และ Confident เป็นต้น ส่วนคำเชิงลบ เช่น Decline Delay และ Inconsistency เป็นต้น

2) ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วย

2.1) $AGE_{i,t}$: อายุการดำเนินงานของบริษัท i ในปีที่ t วัดจากระยะเวลาจำนวนปีนับตั้งแต่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจนถึง ณ สิ้นเดือนที่สองของปีถัดจากวันสิ้นงวดบัญชี

2.2) $OWNER_{i,t}$: โครงสร้างการเป็นเจ้าของบริษัท i ในปีที่ t วัดจากสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 10 รายแรกของจำนวนหุ้นที่ออกและชำระแล้ว

2.3) $IND_{i,t}$: ประเภทอุตสาหกรรมของบริษัท i ในปีที่ t วัดค่าโดยใช้ตัวแปรหุ่น โดยแบ่งกลุ่มอุตสาหกรรมออกเป็น 7 กลุ่มตามการแบ่งกลุ่มของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยไม่รวมกลุ่มธุรกิจการเงิน หากบริษัทใดอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมนั้น กำหนดให้เป็น 1 หากไม่ใช่เท่ากับ 0 โดยกำหนดให้กลุ่มอสังหาริมทรัพย์ (PROPERTY) เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมฐาน

2.4) $Big4_{i,t}$: ประเภทผู้สอบบัญชีของบริษัท i ในปีที่ t หากตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big4) กำหนดให้เท่ากับ 1 หากตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีอื่นกำหนดให้เท่ากับ 0

2.5) $SIZE_{i,t}$: ขนาดของบริษัท i ในปีที่ t ณ วันสิ้นงวดบัญชี วัดค่าโดยใช้ลอกาลิทึมธรรมชาติของมูลค่าสินทรัพย์รวม

2.6) $LEV_{i,t}$: โครงสร้างทางการเงิน (Leverage: LEV) ของบริษัท i ในปีที่ t วัดค่าโดยใช้อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าด้านการสื่อสาร KAMs กับราคาหุ้น

การวิจัยนี้ได้พัฒนาแบบจำลองโดยอ้างอิงจาก Ohlson (1995) ที่ได้แสดงให้เห็นว่ามูลค่าของหลักทรัพย์สามารถวัดได้จากข้อมูลทางการบัญชี ดังนี้

$$P_{i,t+1} = \beta_0 + \beta_1 BV_{i,t} + \beta_2 EPS_{i,t} + \epsilon \quad (2)$$

เมื่อนักลงทุนได้รับรายงานผู้สอบบัญชีที่มี KAMs จะทำให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจกิจการ และสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้เพิ่มขึ้นหรือไม่ จึงได้เพิ่มตัวแปรคุณค่าด้านการสื่อสาร (KAMs) ในการทดสอบ ดังนี้

$$P_{i,t+1} = \beta_0 + \beta_1 BV_{i,t} + \beta_2 EPS_{i,t} + \beta_3 KAM_{i,t} + \epsilon \quad (3)$$

เมื่อการวิจัยนี้มีการจำแนกคุณค่าด้านการสื่อสารออกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ ความสามารถในการอ่าน (Readability: READ) และโทนของเนื้อหา (Tone: TONE) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับราคาหุ้น จึงได้จำแนกแบบจำลองเพื่อใช้ในการทดสอบคุณค่าด้านการสื่อสารในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

$$P_{i,t+1} = \beta_0 + \beta_1 BV_{i,t} + \beta_2 EPS_{i,t} + \beta_3 READ_{i,t} + \epsilon \quad (3.1)$$

$$P_{i,t+1} = \beta_0 + \beta_1 BV_{i,t} + \beta_2 EPS_{i,t} + \beta_3 TONE + \epsilon \quad (3.2)$$

เมื่อความสามารถในการอ่าน (Readability: READ) เป็นการพิจารณาความซับซ้อนของคำที่ใช้ว่าคำที่ใช้นั้นเป็นคำที่อ่านได้ยากหรือง่ายเพียงใด ส่วนโทนของเนื้อหา (Tone: TONE) เป็นการวิเคราะห์ลักษณะอารมณ์หรือความรู้สึก (Feeling) ของเนื้อหา KAMs ของรายงานผู้สอบบัญชี ซึ่งเป็นการทดสอบในมุมมองที่ต่างกัน การวิจัยนี้จึงได้ทำการทดสอบคุณค่าด้านการสื่อสารโดยเพิ่มทั้งสององค์ประกอบ คือ ความสามารถในการอ่าน (Readability: READ) และโทนของเนื้อหา (Tone: TONE) ในแบบจำลองข้างต้น ดังนี้

$$P_{i,t+1} = \beta_0 + \beta_1 BV_{i,t} + \beta_2 EPS_{i,t} + \beta_3 READ_{i,t} + \beta_4 TONE + \epsilon \quad (4)$$

นอกจากนี้จากการทบทวนวรรณกรรม (Collins, Maydew & Weiss, 1997, p. 44; Charitou, Clubb & Andreou, 2001, pp. 582-584; Habib & Azim, 2008, p. 177) ได้ใช้ตัวแปรขนาดบริษัทเป็นตัวแปรควบคุม คือ บริษัทขนาดใหญ่ย่อมมีการดำเนินงานที่ที่ซับซ้อนและมีการเปิดเผยข้อมูลต่อผู้มีส่วนได้เสียมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก (Meek, Roberts & Gray, 1995, p. 558; Camfferman & Cooke, 2002, p. 10; Hossain & Hammami, 2009, p. 262; Uyar, Killic & Bayyurt, 2013, pp. 1088-1089; Elfeky, 2017, pp. 53-54) และข้อมูลของบริษัทขนาดใหญ่สามารถอธิบายราคาได้ดีกว่าบริษัทขนาดเล็ก (Badu, & Appiah, 2018, p. 484) อีกทั้งการวิจัยนี้ได้ใช้อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชีของบริษัทเป็นตัวแปรควบคุม หากบริษัทใดมีอัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าตามบัญชีสูง แสดงว่า บริษัทนั้นมีราคาหุ้นสูงกว่ามูลค่าทางบัญชีหรือมูลค่าที่แท้จริง อาจเกิดจากการที่นักลงทุนเห็นว่าบริษัทนั้นมีศักยภาพในการเติบโตสูง จึงตัดสินใจลงทุนซื้อหุ้น ราคาหุ้นย่อมสูงขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Charitou, Clubb & Andreou (2001, pp. 580-582) ดังนั้นแบบจำลองในงานวิจัยจึงเป็นดังนี้

$$P_{i,t+1} = \beta_0 + \beta_1 BV_{i,t} + \beta_2 EPS_{i,t} + \beta_3 READ_{i,t} + \beta_4 TONE_{i,t} + \beta_5 Size_{i,t} + \beta_6 P/BV_{i,t} + \epsilon \quad (5)$$

ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปรในแบบจำลองแบบเต็มรูป (Full Model) ที่ (5) จึงประกอบด้วย

1) ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

$P_{i,t+1}$: ราคาปิดของหลักทรัพย์ต่อหุ้นของบริษัท i ณ สิ้นเดือนสองของปีที่ t+1 วัดค่าโดยใช้ราคาปิด ณ สิ้นเดือนที่สองของปีถัดจากวันสิ้นงวดบัญชี

2) ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วย

$READ_{i,t}$: ความสามารถในการอ่าน (Readability: READ) ในเรื่องสำคัญในการตรวจสอบของบริษัท i ในปีที่ t

$TONE_{i,t}$: โทนของเนื้อหา (Tone: TONE) ในเรื่องสำคัญในการตรวจสอบของบริษัท i ในปีที่ t

รายละเอียดการวัดค่าตัวแปรได้อธิบายข้างต้น (เมื่ออธิบายตัวแปรของตัวแบบจำลองที่ 1)

3) ตัวแปรควบคุม (Control Variables) ประกอบด้วย

3.1) $BV_{i,t}$: มูลค่าทางบัญชีส่วนของผู้ถือหุ้นต่อหุ้นของบริษัท i ในปีที่ t ณ วันสิ้นงวดบัญชี วัดค่าโดยใช้มูลค่าทางบัญชีส่วนของ ผู้ถือหุ้นต่อหุ้นของบริษัท i ณ วันสิ้นงวดบัญชี

3.2) $EPS_{i,t}$: กำไรต่อหุ้นของบริษัท i ในปีที่ t ณ วันสิ้นงวดบัญชี วัดค่าโดยใช้กำไรต่อหุ้นของบริษัท i ณ วันสิ้นงวดบัญชี

3.3) $SIZE_{i,t}$: ขนาดของบริษัท i ในปีที่ t ณ วันสิ้นงวดบัญชี วัดค่าโดยใช้ลอกาลิทึมธรรมชาติของมูลค่าสินทรัพย์รวม

3.4) $P/BV_{i,t}$: อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชีของบริษัท i ในปีที่ t ณ วันสิ้นงวดบัญชี วัดค่าโดยใช้อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชีของบริษัท i ณ วันสิ้นงวดบัญชี

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังตารางที่ 3 และ 4

ตารางที่ 3 สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรที่เป็นตัวแปรเชิงปริมาณ

ตัวแปร	Mean	Median	S.D.	Minimum	Maximum
$Read_{i,t}$	19.80	19.60	2.62	13.12	28.82
$Tone_{i,t}$	-0.62	-0.68	0.41	-1.00	1.00
$AGE_{i,t}$	17.53	20.00	10.52	0.00	43.00
$OWNER_{i,t}$	70.00	72.07	15.2	21.48	99.96
$SIZE_{i,t}$	6.83	6.73	0.69	5.33	10.25
$LEV_{i,t}$	1.23	0.77	3.25	-11.66	101.12
$P_{i,t+1}$	25.11	6.8	66.88	0.02	1,100.00
$BV_{i,t}$	13.47	3.67	36.36	-0.59	543.73
$EPS_{i,t}$	1.62	0.31	7.35	-17.44	158.02
$P/BV_{i,t}$	2.27	1.50	2.60	0.00	36.87

จากตารางที่ 3 รายงานของผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่ที่มีการเพิ่มวรรค KAMs มีค่าเฉลี่ยความสามารถในการอ่านเท่ากับ 19.80 ซึ่งมากกว่า 12 แสดงว่ารายงานของผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่อ่านเข้าใจได้ยาก ส่วนโทนของเนื้อหาของรายงานผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่ที่มีการเพิ่มวรรค KAMs มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.62 แสดงให้เห็นว่าคำส่วนใหญ่ที่ใช้ในการนำเสนอ KAMs เป็นคำที่มีลักษณะเชิงลบมากกว่าคำเชิงบวก

ค่าเฉลี่ยของอายุการดำเนินงานมีค่าเท่ากับ 17.53 ปี โครงสร้างการเป็นเจ้าของมีค่าเฉลี่ยสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุดสูงสุด 10 รายแรกคิดเป็นร้อยละ 70 ของจำนวนหุ้นที่ออกและชำระแล้ว ขนาดของบริษัทมีค่าเฉลี่ย 6.83 คิดเป็น 31,328 ล้านบาท โครงสร้างการเงินหรืออัตราส่วนหนี้สินต่อผู้ถือหุ้น 1.23 เท่า ส่วนค่าเฉลี่ยราคาปิดของหลักทรัพย์อยู่ที่ 25.11 บาท มูลค่าทางบัญชีส่วนของผู้ถือหุ้นต่อหุ้นมีค่าเฉลี่ย 13.47 บาท กำไรต่อหุ้นมีค่าเฉลี่ย 1.62 บาทต่อหุ้น และอัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าของสินทรัพย์คิดเป็น 2.27 เท่า

ตารางที่ 4 สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรที่เป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ

ประเภทของผู้สอบบัญชี	ปี 2559 (N=400)		ปี 2560 (N=425)		ปี 2561 (N=427)		รวม (N=1,252)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
Big 4 $_{i,t}$	253	63.25	269	63.29	271	63.47	793	63.34
Non-Big 4	147	36.75	156	36.71	156	36.53	459	36.66

จากตารางที่ 4 แสดงบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยส่วนใหญ่นั้นตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ ($Big4_{i,t}$) มากกว่าร้อยละ 60

การวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สนใจศึกษา และได้มีการตรวจสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ได้แก่ (1) ค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนเท่ากับศูนย์ (2) ค่าแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนต้องเป็นค่าคงที่ (3) ค่าความคลาดเคลื่อนต้องเป็นอิสระกัน (4) ค่าคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงปกติ และ (5) ตัวแปรอิสระต้องเป็นอิสระต่อกัน

ผลการทดสอบพบว่า มีแบบจำลองที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าด้านการสื่อสาร KAMs กับราคาหุ้น ที่ไม่ผ่านเงื่อนไขข้อสมมติฐานในการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุเพียงเงื่อนไขเดียว คือ ค่าความแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนเป็นค่าไม่คงที่ (Heteroscedasticity) จึงได้ใช้วิธีแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการ White's Heteroscedasticity Corrected Standard Errors ผลการทดสอบหลังการแก้ไขแสดงดังตารางที่ 6 ซึ่งพบว่าค่าสัมประสิทธิ์จากการประมาณค่า (Coefficient) ไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของตัวประมาณค่าสัมประสิทธิ์ (Std. Error) และ t-statistic มีการเปลี่ยนแปลง

ส่วนการทดสอบค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร การวิจัยนี้ได้แสดงค่า VIF (Variance Inflation Factor) ของตัวแปรอิสระในตารางที่ 5-6 เพื่อแสดงว่าไม่เกิดปัญหา Multicollinearity และค่า Durbin-Waston ของแต่ละตัวแบบจำลองในการวิจัยไว้ในตารางเพื่อแสดงว่าค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระกัน รายละเอียดของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ เป็นดังนี้

ตารางที่ 5 ผลทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัทกับคุณค่าด้านการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Dependent Variables / Independent Variables	$Read_{i,t}$		$Tone_{i,t}$		VIF
	Expected Sign	Coefficient (P-Value)	Expected Sign	Coefficient (P-Value)	
Constant		22.598 (0.000)***		-0.457 (0.001)***	
AGEi,t	(+)	-0.001 (0.860)	(-)	-0.003 (0.014)**	1.021
OWNERi,t	(-)	-0.018 (0.000)***	(+)	0.001 (0.409)	1.035
AGROi,t	(+/-)	-0.342 (0.226)	(+/-)	-0.083 (0.058)*	1.345
TECHi,t	(+/-)	-0.386 (0.224)	(+/-)	-0.005 (0.919)	1.239
RESOURCESi,t	(+/-)	0.171 (0.538)	(+/-)	-0.053 (0.216)	1.338
SERVICESi,t	(+/-)	-0.518 (0.018)**	(+/-)	-0.022 (0.510)	1.620
INDUSi,t	(+/-)	0.184 (0.432)	(+/-)	-0.025 (0.493)	1.510
CONSUMERi,t	(+/-)	-0.550 (0.072)*	(+/-)	-0.038 (0.423)	1.280
Big4i,t	(-)	0.038 (0.817)	(+)	0.058 (0.023)**	1.177
SIZEi,t	(+)	-0.190 (0.097)*	(-)	-0.024 (0.174)	1.160
LEVi,t	(+)	-0.022 (0.325)	(-)	-0.004 (0.302)	1.012
Adjusted R-squared		0.019		0.008	
Durbin-Watson		1.945		1.926	
F-statistic		3.230		1.865	
Prob.(F-statistic)		0.000***		0.039**	

หมายเหตุ *** มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01
** มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05
* มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10

จากตารางที่ 5 เป็นผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุระหว่างคุณลักษณะของบริษัทกับคุณค่าด้านการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในองค์ประกอบที่เกี่ยวกับความสามารถในการอ่านของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่าตัวแบบมีค่าสถิติทดสอบ F-Statistic เท่ากับ 3.230 (p-value = 0.000) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 99% สรุปได้ว่าความแปรปรวนของตัวอย่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่า Durbin Watson เท่ากับ 1.945 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Adjusted R-squared) เท่ากับ 0.019 แสดงว่าตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ร้อยละ 1.90 ส่วนที่เหลือเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยอื่น ส่วนค่า VIF (Variance Inflation Factor) ของแต่ละตัวแปรไม่เกิน 2 จึงสรุปได้แบบจำลองไม่มีปัญหา Multicollinearity

เมื่อพิจารณาคุณลักษณะของบริษัทที่ส่งผลต่อคุณค่าการสื่อสารจากความสามารถในการอ่าน พบว่า โครงสร้างการเป็นเจ้าของ ($OWNER_{i,t}$) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความสามารถในการอ่าน ($Read_{i,t}$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (Coefficient = -0.018, p-value = 0.000) หมายความว่าบริษัทที่มีโครงสร้างของเจ้าของเป็นแบบกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น หน้ารายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAMs อ่านเข้าใจง่ายกว่าหน้ารายงานที่มีวรรค KAMs ของบริษัทที่มีโครงสร้างของเจ้าของเป็นแบบกระจายตัวของผู้ถือหุ้น ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน H2a

ส่วนตัวแปรกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ ($SERVICES_{i,t}$) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความสามารถในการอ่าน ($Read_{i,t}$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (Coefficient = -0.518, p-value = 0.018) และกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค ($CONSUMER_{i,t}$) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความสามารถในการอ่าน ($Read_{i,t}$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 (Coefficient = -0.550, p-value = 0.072) หมายความว่าหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAMs ของกลุ่มอุตสาหกรรมบริการและอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค อ่านเข้าใจได้ง่ายกว่าอุตสาหกรรมอื่น แสดงว่ากลุ่มอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน H3a

ส่วนขนาดของบริษัท ($SIZE_{i,t}$) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความสามารถในการอ่าน ($Read_{i,t}$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 (Coefficient = -0.190, p-value = 0.097) หมายความว่า หน้ารายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAMs ของบริษัทที่มีขนาดใหญ่อ่านเข้าใจง่ายกว่าหน้ารายงานที่มีวรรค KAMs ของบริษัทที่มีขนาดเล็ก ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน H5a

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุระหว่างคุณลักษณะของบริษัทกับคุณค่าด้านการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในองค์ประกอบที่เกี่ยวกับลักษณะโทนของเนื้อหาของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่าตัวแบบมีค่าสถิติทดสอบ F-Statistic เท่ากับ 1.865 (p-value = 0.039) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% สรุปได้ว่าความแปรปรวนของตัวอย่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ มีค่า Durbin Watson เท่ากับ 1.926 สามารถสรุปได้ว่าค่าความเคลื่อนเป็นอิสระจากกัน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Adjusted R-squared) เท่ากับ 0.008 แสดงว่าตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ร้อยละ 0.80 ส่วนที่เหลือเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยอื่น ส่วนค่า VIF (Variance Inflation Factor) ของแต่ละตัวแปรไม่เกิน 2 จึงสรุปได้แบบจำลองไม่มีปัญหา Multicollinearity

แต่เมื่อพิจารณาคุณลักษณะของบริษัทที่ส่งผลต่อคุณค่าด้านการสื่อสารจากลักษณะโทนของเนื้อหาจะเห็นว่า อายุการดำเนินงาน ($AGE_{i,t}$) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับโทนของเนื้อหา ($Tone_{i,t}$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (Coefficient = -0.003, p-value = 0.014) หมายความว่า หน้ารายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAMs ของบริษัทที่มีอายุการดำเนินงานมานานโทนของเนื้อหาของสารส่วนใหญ่ใช้คำเชิงลบมากกว่าหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAMs ของบริษัทที่มีอายุการดำเนินงานน้อย ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน H1b

ในขณะที่กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ($AGRO_{i,t}$) มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับโทนของเนื้อหา ($Tone_{i,t}$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 (Coefficient = -0.083, p-value = 0.058) หมายความว่าหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAMs ของกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ($AGRO_{i,t}$) มีการใช้คำเชิงลบมากกว่าหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAMs ของกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น แสดงว่ากลุ่มอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์กับโทนของเนื้อหาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน H3b

นอกจากนี้จะเห็นว่าประเภทผู้สอบบัญชีของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับโทนของเนื้อหา ($Tone_{i,t}$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (Coefficient = 0.058, p-value = 0.023) แสดงว่าหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAMs ที่รายงานโดยผู้สอบบัญชีจาก $Big4_{i,t}$ จะใช้คำเชิงบวกมากกว่าหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAMs ที่รายงานโดยผู้สอบบัญชีจาก Non-Big 4 $_{i,t}$ ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน H4b

เมื่อทำการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุระหว่างคุณค่าด้านการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบกับราคาหุ้นของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษาได้แสดงในตารางที่ 6 และแสดงค่าสัมประสิทธิ์ (Coefficient) ของตัวแปรจำแนกตามตัวแบบที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 5 สมการ

ผลการวิเคราะห์แต่ละตัวแบบที่ใช้ในการวิจัยพบว่าค่าความแปรปรวนของตัวอย่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 99% (พิจารณาจาก F-statistics และ p-value ในตารางที่ 6) สรุปได้ว่าความแปรปรวนของตัวอย่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนค่าความเคลื่อนเป็นอิสระจากกันพิจารณาจากค่า Durbin-Watson ของแต่ละตัวแบบเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ส่วนค่า VIF (Variance Inflation Factor) ของแต่ละตัวแปรไม่เกิน 2 จึงสรุปได้แบบจำลองไม่มีปัญหา Multicollinearity ผลการทดสอบพบว่าความสามารถของข้อมูลทางบัญชี อันได้แก่ มูลค่าทางบัญชีส่วนของผู้ถือหุ้นต่อหุ้น ($BV_{i,t}$) และกำไรต่อหุ้น ($EPS_{i,t}$) สามารถอธิบายราคาหุ้น ($P_{i,t+1}$) ตามตัวแบบที่ 1 ได้ร้อยละ 47.10 (Adjusted R-squared = 0.471) ส่วนที่เหลือเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยอื่น และเมื่อวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของตัวแบบที่ 1 จะเห็นว่า มูลค่าทางบัญชีส่วนของผู้ถือหุ้นต่อหุ้น ($BV_{i,t}$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น ($P_{i,t+1}$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (Coefficient = 1.033, p-value = 0.000)และ กำไรต่อหุ้น ($EPS_{i,t}$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น ($P_{i,t+1}$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (Coefficient = 2.091, p-value = 0.007) แสดงว่าข้อมูลทางการบัญชี (มูลค่าทางบัญชีส่วนของผู้ถือหุ้นต่อหุ้น ($BV_{i,t}$) และกำไรต่อหุ้น ($EPS_{i,t}$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น ($P_{i,t+1}$)

ตารางที่ 6 ผลทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าด้านการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบกับราคาหุ้นของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Dependent Variables / Independent Variables	Expected Sign	Model 1		2		3		4		5	
		Coefficient (P-Value)	VIF	Coefficient (P-Value)	VIF	Coefficient (P-Value)	VIF	Coefficient (P-Value)	VIF	Coefficient (P-Value)	VIF
Constant		7.802 (0.000)***		13.110 (0.205)		13.244 (0.000)***		20.613 (0.083)*		-32.487 (0.048)**	
$BV_{i,t}$	(+)	1.033 (0.000)***	1.193	1.032 (0.000)***	1.197	1.036 (0.000)***	1.194	1.034 (0.000)***	1.198	1.087 (0.000)***	1.210
$EPS_{i,t}$	(+)	2.091 (0.007)***	1.193	2.096 (0.007)***	1.196	2.076 (0.008)***	1.194	2.083 (0.008)***	1.197	1.799 (0.000)***	1.225
$Read_{i,t}$	(-)			-0.268 (0.587)	1.004			-0.366 (0.471)	1.009	0.097 (0.798)	1.016
$Tone_{i,t}$	(+)					8.791 (0.013)**	1.001	8.960 (0.014)**	1.006	7.919 (0.008)***	1.008
$SIZE_{i,t}$	(+)									3.833 (0.068)*	1.029
$P/BV_{i,t}$	(+)									7.436 (0.007)***	1.015
Adjusted R-squared		0.471		0.471		0.474		0.474		0.557	
Durbin-Watson		1.919		1.918		1.918		1.917		1.936	
F-statistic		558.898		372.465		376.560		282.426		263.655	
Prob.(F-statistic)		0.000***		0.000***		0.000***		0.000***		0.000***	

หมายเหตุ ตัวแปรต้น คือ $P_{i,t+1}$: ราคาปิดของหลักทรัพย์ต่อหุ้นของบริษัท i ณ สิ้นเดือนสองของปีที่ t+1 วัดค่าโดยใช้ราคาปิด ณ สิ้นเดือนที่สองของปีถัดจากวันสิ้นงวดบัญชี

*** มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

** มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

* มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10

ค่า p-value ในตารางเป็นค่าที่ได้จากการใช้วิธีการ White's Heteroskedasticity Corrected Standard Errors

เมื่อวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุระหว่างคุณค่าด้านการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบจากความสามารถในการอ่านกับราคาหุ้นของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในตัวแบบที่ 2 พบว่า มูลค่าทางบัญชีส่วนของผู้ถือหุ้นต่อหุ้น ($BV_{i,t}$) กำไรต่อหุ้น ($EPS_{i,t}$) และความสามารถในการอ่าน ($Read_{i,t}$) ยังคงอธิบายราคาหุ้น ($P_{i,t+1}$) ได้ร้อยละ 47.10 (Adjusted R-squared = 0.471) เท่ากับตัวแบบในสมการ 1 โดยมูลค่าทางบัญชีส่วนของผู้ถือหุ้นต่อหุ้น ($BV_{i,t}$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น ($P_{i,t+1}$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (Coefficient = 1.032, p-value = 0.000) และกำไรต่อหุ้น ($EPS_{i,t}$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น ($P_{i,t+1}$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (Coefficient = 2.096, p-value = 0.007) แต่ความสามารถในการอ่าน ($Read_{i,t}$) ไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้น ($P_{i,t+1}$) (Coefficient = -0.268, p-value = 0.587)

เมื่อวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุระหว่างคุณค่าด้านการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบจากโทนของเนื้อหากับราคาหุ้นของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในตัวแบบที่ 3 พบว่า มูลค่าทางบัญชีส่วนของผู้ถือหุ้นต่อหุ้น ($BV_{i,t}$) กำไรต่อหุ้น ($EPS_{i,t}$) และโทนของเนื้อหา ($Tone_{i,t}$) อธิบายราคาหุ้น ($P_{i,t+1}$) ได้ร้อยละ 47.40 (Adjusted R-squared = 0.474) เพิ่มขึ้นจากตัวแบบในสมการ 1 ได้ร้อยละ 0.03 โดยมูลค่าทางบัญชีส่วนของผู้ถือหุ้นต่อหุ้น ($BV_{i,t}$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น ($P_{i,t+1}$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (Coefficient = 1.036, p-value = 0.000) และกำไรต่อหุ้น $EPS_{i,t}$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น ($P_{i,t+1}$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (Coefficient = 2.076, p-value = 0.008) ส่วนโทนของเนื้อหา ($Tone_{i,t}$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น ($P_{i,t+1}$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (Coefficient = 8.791, p-value = 0.013) แสดงว่าลักษณะโทนของเนื้อหา ($Tone_{i,t}$) สามารถอธิบายราคาหุ้น ($P_{i,t+1}$) ได้

ความสามารถในการอ่าน (Readability: READ) เป็นการพิจารณาความซับซ้อนของคำที่ใช้ว่าเป็นคำที่อ่านได้ยากหรือง่ายเพียงใด ส่วนโทนของเนื้อหา (Tone: TONE) เป็นการวิเคราะห์ลักษณะอารมณ์หรือความรู้สึก (Feeling) ของเนื้อหา KAMs ซึ่งเป็นการทดสอบในมุมมองที่ต่างกัน การวิจัยนี้จึงได้ทำการทดสอบคุณค่าด้านการสื่อสารโดยเพิ่มทั้งสององค์ประกอบ คือ ความสามารถในการอ่าน (Readability: READ) และโทนของเนื้อหา (Tone: TONE) ในตัวแบบที่ 4 และพบว่ามูลค่าทางบัญชีส่วนของผู้ถือหุ้นต่อหุ้น ($BV_{i,t}$) และกำไรต่อหุ้น ($EPS_{i,t}$) ความสามารถในการอ่าน ($Read_{i,t}$) และโทนของเนื้อหา ($Tone_{i,t}$) อธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ร้อยละ 47.40 (Adjusted R-squared = 0.474) เท่ากับตัวแบบในสมการ 3 และโทนของเนื้อหา ($Tone_{i,t}$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น ($P_{i,t+1}$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (Coefficient = 8.960, p-value = 0.014) แต่ความสามารถในการอ่าน ($Read_{i,t}$) ไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้น ($P_{i,t+1}$) (Coefficient = -0.721, p-value = 0.471)

ในทำนองเดียวกันเมื่อเพิ่มตัวแปรอื่น คือขนาดบริษัท และอัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชีของบริษัท ในตัวแบบที่ 5 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Adjusted R-squared) เท่ากับ 0.557 แสดงว่าตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุมสามารถอธิบายราคาหุ้น ($P_{i,t+1}$) ได้ร้อยละ 55.70 ส่วนที่เหลือเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยอื่น เมื่อพิจารณาความสามารถในการอ่าน ($Read_{i,t}$) พบว่าความสามารถในการอ่าน ($Read_{i,t}$) ไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้น ($P_{i,t+1}$) (Coefficient = 0.097, p-value = 0.798) ส่วนโทนของเนื้อหา ($Tone_{i,t}$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น ($P_{i,t+1}$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (Coefficient = 7.919, p-value = 0.008) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน H7a และยอมรับสมมติฐาน H7b

นอกจากนี้ตัวแปรอื่น ๆ เช่น มูลค่าทางบัญชีส่วนของผู้ถือหุ้นต่อหุ้น ($BV_{i,t}$) กำไรต่อหุ้น ($EPS_{i,t}$) และอัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี ($P/BV_{i,t}$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น ($P_{i,t+1}$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ส่วนขนาดของบริษัท ($SIZE_{i,t}$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น ($P_{i,t+1}$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัทกับคุณค่าด้านสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ สรุปผลการศึกษาได้ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลสรุปการทดสอบสมมติฐาน

คุณค่าด้านการสื่อสาร	สมมติฐาน		ผลการทดสอบ
ความสามารถในการอ่าน	H1a	อายุการดำเนินงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการอ่าน	ปฏิเสธ
	H2a	โครงสร้างการเป็นเจ้าแบบกระจุกตัวมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความสามารถในการอ่าน	ยอมรับ
	H3a	ประเภทอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่าน	ยอมรับ
	H4a	ประเภทผู้สอบบัญชีของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความสามารถในการอ่าน	ปฏิเสธ
	H5a	ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการอ่าน	ปฏิเสธ
	H6a	โครงสร้างทางการเงินที่ระดับหนี้สินสูงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการอ่าน	ปฏิเสธ
โทนของเนื้อหา	H1b	อายุการดำเนินงานมีความสัมพันธ์เชิงลบกับโทนของเนื้อหา	ยอมรับ
	H2b	โครงสร้างการเป็นเจ้าของแบบกระจุกตัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับโทนของเนื้อหา	ปฏิเสธ
	H3b	ประเภทอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์กับโทนของเนื้อหา	ยอมรับ
	H4b	ประเภทผู้สอบบัญชีของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับโทนของเนื้อหา	ยอมรับ
	H5b	ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับโทนของเนื้อหา	ปฏิเสธ
	H6b	โครงสร้างทางการเงินที่มีระดับหนี้สินสูงมีความสัมพันธ์เชิงลบกับโทนของเนื้อหา	ปฏิเสธ

ในขณะที่วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบกับราคาหุ้น ผลการวิจัยพบว่า โทนของเนื้อหา ($Tone_{i,t}$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น ($P_{i,t+1}$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน H7b ในขณะที่ความสามารถในการอ่าน ($Read_{i,t}$) พบว่าความสามารถในการอ่าน ($Read_{i,t}$) ไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้น ($P_{i,t+1}$) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน H7a

อภิปรายผล

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยจำแนกตามองค์ประกอบของคุณค่าด้านการสื่อสารนั้นออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ความสามารถในการอ่าน (Readability) และลักษณะโทนของเนื้อหา (Tone) สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความยากง่ายของการอ่านหรือในการศึกษานี้เรียกว่าความสามารถในการอ่าน (Readability) ผลการวิจัยพบว่า รายงานของผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่ที่มีการเพิ่มวรรค KAMs อ่านเข้าใจได้ยาก เช่นเดียวกับการศึกษาของปภาณัช เดชจรัสศรี, จอมใจ แซมเพชร และอมลยา โกไศยกานนท์ (2562, น. 51-52) และการศึกษาของพรรณิภา มีชำนาญ, นฤนาถ ศราภัยวานิช, ตุลยา ตุลาดิลก และมาลีมาส สิทธิสมบัติ (2562, น. 63) ที่พบว่าหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่ยังอ่านเข้าใจได้ยากอยู่ จึงเป็นสิ่งที่หน่วยงานกำกับดูแลควรจะพัฒนารายงานผู้สอบบัญชีให้สามารถอ่านเข้าใจได้ง่ายขึ้น

เมื่อพิจารณาคุณลักษณะของบริษัทที่ส่งผลต่อคุณค่าการสื่อสารจากความสามารถในการอ่าน ได้แก่ โครงสร้างความเป็นเจ้าของ ซึ่งการวิจัยนี้วัดจากสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 10 รายแรกของจำนวนหุ้นที่ออกและชำระแล้ว ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างความเป็นเจ้าของแบบกระจุกตัวมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความสามารถในการอ่าน แสดงว่า บริษัทที่มีโครงสร้างความเป็นเจ้าของแบบกระจุกตัว มีการเขียนหน้ารายงานที่มีวรรค KAMs ที่อ่านได้ง่าย ในทางตรงข้าม บริษัทที่มีโครงสร้างความเป็นเจ้าของเป็นแบบกระจายตัว มีการเขียนหน้ารายงานที่มีวรรค KAMs ใช้คำในประโยคมากและซับซ้อน ทำให้เนื้อหาที่รายงานอ่านเข้าใจได้ยาก จึงมีความเป็นไปได้ว่า การเขียนรายงานการสอบบัญชีที่มีวรรค KAMs ให้กับบริษัทที่ผู้ถือหุ้นมีอำนาจควบคุมกับบริษัทที่ผู้ถือหุ้นไม่มีอำนาจควบคุมจะแตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Chen, Yen, Fu & Chang (2007, pp. 96-110) ที่อธิบายว่า บริษัทที่มีโครงสร้างความเป็นเจ้าของแบบกระจุกตัว อาจมีการประนีประนอมกับผู้สอบบัญชีให้เขียนหน้ารายงานที่มีวรรค KAMs แบบสั้น จึงทำให้อ่านได้ง่ายกว่าหน้ารายงานที่มี KAMs ของบริษัทที่มีโครงสร้างความเป็นเจ้าของเป็นแบบกระจายตัว

ส่วนประเภทอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่าน แสดงว่า ความซับซ้อนของคำที่ใช้ในการเขียน KAMs บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ต่างกันย่อมมีลักษณะการดำเนินงาน กลยุทธ์ ความเสี่ยง กฎระเบียบ และสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน ทำให้มีการเปิดเผยข้อมูลมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป (Meek, Roberts & Gray, 1995, p. 559; Camfferman & Cooke, 2002, pp. 11-12) และสอดคล้องกับการศึกษาของชาญชัย ตั้งเรือนรัตน์ (2560, น. 11) ที่พบว่าจำนวนเฉลี่ย KAMs ในแต่ละอุตสาหกรรมแตกต่างกัน ดังนั้นความซับซ้อนของคำที่ใช้ในการเขียน KAMs ย่อมมีความแตกต่างกันไปในแต่ละอุตสาหกรรม

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความสามารถในการอ่านที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ คือ ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการอ่านอาจเนื่องมาจากบริษัทที่มีขนาดใหญ่นั้นเป็นบริษัทที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของนักลงทุนมานาน และเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและแสดงความโปร่งใสต่อนักลงทุน จึงมีการจัดทำรายงานเพื่อเปิดเผยข้อมูลของบริษัทในรูปแบบอื่น ๆ เช่น รายงานประจำปี สอดคล้องกับการศึกษาอื่น ๆ (Meek, Roberts & Gray, 1995, p. 558; Camfferman & Cooke, 2002, p. 10; Hossain & Hammami, 2009, p. 262; Uyar, Killic & Bayyurt, 2013, pp. 1088-1089; Elfeky, 2017, pp. 53-54) ที่อธิบายว่าบริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีการดำเนินงานที่ซับซ้อนและเปิดเผยข้อมูลมากกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก ดังนั้นเมื่อผู้สอบบัญชีได้รับข้อมูลของบริษัทจากแหล่งอื่นนอกเหนือจากหลักฐานจากการตรวจสอบบัญชี จึงพิจารณาว่ามีการเปิดเผยข้อมูลอย่างเพียงพอ ส่งผลให้ KAMs มีการนำเสนอเฉพาะประเด็นที่สำคัญนอกเหนือจากข้อมูลอื่น ทำให้ความยาวของเนื้อหาของ KAMs สั้น คำที่ใช้ไม่ซับซ้อน ส่งผลให้ระดับความเข้าใจในเนื้อหาของสารสามารถอ่านได้ง่าย

2. ลักษณะโทนของเนื้อหา (Tone) ผลการวิจัยนี้พบว่าผู้สอบบัญชีจะใช้คำที่มีลักษณะเชิงลบมากกว่าคำเชิงบวก เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Smith (2021, p. 32); ปภาณัช เดชจรัสศรี, จอมใจ แซมเพชร และอมลยา โกไศยกานนท์ (2562, น. 51-52); และพรรณิภา มีชำนาญ, นฤนาถ ศราภัยวานิช, ตุลยา ตุลาดิลก และมาลีมาส สิทธิสมบัติ (2562, น. 63) ที่พบว่าหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่มีการใช้คำเชิงลบเป็นส่วนใหญ่ เนื่องมาจากเรื่องสำคัญในการตรวจสอบเป็นเรื่องที่มีความเสี่ยงในการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ และเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญ และที่ต้องใช้ดุลยพินิจที่สำคัญของผู้สอบบัญชีในการตรวจสอบบัญชี เช่น รายงานการประมาณการที่มีความไม่แน่นอน ปัจจัยที่มีผลกระทบการทดสอบการด้อยค่าของค่าความนิยม เป็นต้น (ชาญชัย ตั้งเรือนรัตน์, 2560, น. 8) ดังนั้นเนื้อหาของสารที่จึงใช้คำส่วนใหญ่เป็นคำเชิงลบมากกว่าคำเชิงบวก

เมื่อพิจารณาคุณลักษณะของบริษัทที่ส่งผลต่อลักษณะโทนของเนื้อหา ได้แก่ อายุการดำเนินงาน ผลการวิจัยพบว่า อายุการดำเนินงานมีความสัมพันธ์เชิงลบกับโทนของเนื้อหา แสดงว่า บริษัทที่มีอายุการดำเนินงานมานาน ย่อมมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นจำนวนมากและต้องการทราบข้อมูลที่เป็นประเด็นสำคัญ (Owusu-Ansah, 1998, p. 619; Hossain & Hammami, 2009, p. 262) และเมื่อเป็นหน้ารายงานที่มีวรรค KAMs ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญและที่ต้องใช้ดุลยพินิจที่สำคัญของผู้สอบบัญชีในการตรวจสอบบัญชี (ชาญชัย ตั้งเรือนรัตน์, 2560, น. 8) คำที่ต้องใช้ในการเขียนจึงเป็นคำเชิงลบ จึงทำให้หน้ารายงานที่มีวรรค KAMs ของบริษัทที่มีอายุการดำเนินงานมานานจึงมีการใช้คำเชิงลบมากกว่าบริษัทที่มีอายุการดำเนินงานน้อย

ผลการวิจัยยังพบว่า ประเภทอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์กับโทนของเนื้อหา แสดงว่าบริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ต่างกันจะมีลักษณะการดำเนินงาน กลยุทธ์ ความเสี่ยง กฎระเบียบ และสภาพแวดล้อมที่ต่างกันทำให้มีการเปิดเผยข้อมูลที่แตกต่างกันออกไป (Meek, Roberts & Gray, 1995, p. 559; Camfferman & Cooke, 2002, pp. 11-12)

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นถึงประเภทผู้สอบบัญชีของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับโทนของเนื้อหา ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ อาจเนื่องจากเมื่อผู้สอบบัญชีจาก Big 4 ซึ่งได้รับความคาดหวังจากผู้ใช้งบการเงินว่าข้อมูลที่นำเสนอจะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจของนักลงทุน จะระมัดระวังในการเลือกใช้ลักษณะของคำในการรายงาน KAMs จึงมีแนวโน้มที่ผู้สอบบัญชีจาก Big4 จะเลือกใช้คำเชิงบวกในการรายงาน KAMs มากกว่าผู้สอบบัญชีจาก Non-Big 4 สอดคล้องกับการศึกษาของชาญชัย ตั้งเรือนรัตน์ (2560, น. 19) ที่พบว่ารายงานผู้สอบบัญชีจากสำนักงาน Big 4 มีการนำเสนอรายงาน แตกต่างจากรายงานผู้สอบบัญชีจากผู้สอบบัญชีที่ไม่ใช่มาจากสำนักงานบัญชีขนาดใหญ่

อีกทั้งผลการวิจัยพบว่าลักษณะโทนของเนื้อหามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหุ้น แสดงให้เห็นว่าหากผู้สอบบัญชีจัดทำเนื้อหาของสารในวรรค KAMs ด้วยโทนของเนื้อหาที่มีการเลือกใช้คำเชิงบวก ย่อมทำให้นักลงทุนมีความรู้สึกต่อบริษัทในทางบวกและตัดสินใจลงทุน ส่งผลให้ราคาหุ้นสูงขึ้น แต่ถ้าผู้สอบบัญชีจัดทำเนื้อหาของสารในวรรค KAMs ด้วยโทนของเนื้อหาที่มีการเลือกใช้คำเชิงลบ นักลงทุนมีความรู้สึกต่อบริษัทในทางลบและตัดสินใจชะลอการลงทุน ส่งผลให้ราคาหุ้นลดลง สอดคล้องกับการศึกษาคุณค่าในการให้ข้อมูลของ KAMs ที่มีต่อนักลงทุน เช่น Christensen, Glover, & Wolfe (2014, pp. 81-83) ที่พบว่าเมื่อนักลงทุนได้รับวรรค KAMs เกี่ยวกับความไม่แน่นอนในการประมาณการของฝ่ายบริหารจะยุติการลงทุน

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยข้างต้นย่อมเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ผลการศึกษาพบว่าเนื้อหาของสารในวรรค KAMs นั้นอ่านเข้าใจได้ยาก โดยเฉพาะบริษัทที่มีโครงสร้างการถือหุ้นเป็นแบบกระจายตัว บริษัทที่มีขนาดใหญ่ ดังนั้นจึงเป็นแนวทางในการนำเสนอเนื้อหาในรายงานของผู้สอบบัญชีให้เข้าใจง่าย มีรูปแบบประโยคไม่ซับซ้อน หากจำนวนคำต่อประโยคที่ต้องการนำเสนอมีมากเกินไป ควรนำเสนอเป็นประโยคย่อย ๆ แทน เพื่อให้อ่านและทำความเข้าใจเนื้อหาของสารได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่า โทนของเนื้อหามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับราคาหุ้นแสดงให้เห็นว่าโทนของเนื้อหาเป็นปัจจัยที่นักลงทุนใช้พิจารณาตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์ ผู้สอบบัญชีจึงควรใช้ความระมัดระวังและเลือกใช้ลักษณะคำของเนื้อหาให้เหมาะสม

2. หน่วยงานกำกับดูแล หน่วยงานกำกับดูแล เช่น สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ สามารถนำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชีให้มีความเหมาะสมกับคุณลักษณะของบริษัทที่แตกต่างกันออกไป เพื่อให้รายงานของผู้สอบบัญชีมีคุณค่าในการสื่อสารเพิ่มขึ้น

3. นักลงทุน ผลการศึกษาพบว่า โทนของเนื้อหานั้นมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับราคาหุ้นนั้น แสดงให้เห็นว่าหากโทนของเนื้อหามีการใช้คำลักษณะเชิงบวกนั้นมีแนวโน้มที่ราคาหุ้นจะสูงขึ้น นักลงทุนจึงสามารถวางแผนการลงทุนโดยการพิจารณานำเอาลักษณะของโทนของเนื้อหาในวรรค KAMs ที่นำเสนอโดยผู้สอบบัญชีเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์ได้

ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัท คุณค่าการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบและราคาหุ้นของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นการเก็บรวบรวมจากรายงานของผู้สอบบัญชีที่เป็นฉบับภาษาอังกฤษ ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจพิจารณาใช้รายงานของผู้สอบบัญชีฉบับภาษาไทยเพิ่มเติม เพื่อให้ทราบถึงคุณค่าในการสื่อสารได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กัญญนันท์ ปุญญาวิวัฒน์ และวชิระ บุณยเนตร (2563). เรื่องสำคัญในการตรวจสอบและวิธีการตอบสนองความเสี่ยงของผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนที่เข้าข่ายอาจถูกเพิกถอน. *วารสารสภาวิชาชีพบัญชี*, *2*(5), 54-75.

ชาญชัย ตั้งเรือนรัตน์. (2552). การสื่อสารของรายงานผู้สอบบัญชี: กรณีร่างรายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, *5*(13), 31-53.

ชาญชัย ตั้งเรือนรัตน์. (2558). ประเด็นสำคัญและการประยุกต์แนวคิดเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, *11*(32), 110-127.

ชาญชัย ตั้งเรือนรัตน์. (2560). การใช้รายงานผู้สอบบัญชีแบบใหม่: ประสบการณ์ปีแรก. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, *13*(38), 5-21.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2562). *รายชื่อบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์.* สืบค้นเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2562, สืบค้นจาก https://www.set.or.th/th/company/ companylist.html.

ปภาณัช เดชจรัสศรี, จอมใจ แซมเพชร และ อมลยา โกไศยกานนท์. (2562). คุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรและกลุ่มเทคโนโลยีที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*. *17*(1), 43-55.

พรรณิภา มีชำนาญ, นฤนาถ ศราภัยวานิช, ตุลยา ตุลาดิลก และมาลีมาส สิทธิสมบัติ. (2562). คุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*, *8*(4), 55-69.

ภัทร์สุนทร ชินภูวดล และวชิระ บุณยเนตร. (2563). ความคาดหวังที่มีต่อการสอบบัญชีระหว่างผู้สอบบัญชีและผู้ใช้งบการเงิน. *วารสารสภาวิชาชีพบัญชี*, *2*(5), 4-33.

วชิระ บุณยเนตร และแววดาว พรมเสน (2562). เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ: ข้อมูลที่มีคุณค่าเพียงเล็กน้อยของนักลงทุนในตลาดเกิดใหม่?. จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์, *41*(159),153-183.

ศิลปพร ศรีจั่นเพชร. (2560). “เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ” ในหน้ารายงานผู้สอบบัญชีกับการตอบสนองของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, *13*(38), 22-37.

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2559). *มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 701 การสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต*. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 เมษายน 2562, สืบค้นจาก https://acpro-std.tfac.or.th/uploads/files/TSA/2559_TSA701.pdf

สมพงษ์ พรอุปถัมภ์ และ ธัญลักษณ์ วิจิตรสาระวงศ์. (2557). ร่างรายงานของผู้สอบบัญชีรูปแบบใหม่: ความท้าทายของผู้สอบบัญชีและผู้ใช้รายงาน. *จุฬาธุรกิจปริทัศน์*, *36*(141). 36-54.

Asare, S., K., & Wright, A., M., (2012). Investors', Auditors', and Lenders' Understanding of the Message Conveyed by the Standard Audit Report on the Financial Statements. *Accounting Horizons*, *26*(2), 193-217.

Badu, B., & Appiah, K., O., (2018). Value Relevance of Accounting Information: An Emerging Country Perspective. *Journal of Accounting & Organization Change*, *4*(4), 473-491.

Bédard, J., Coram, P., Espahbodi, R., & Mock, T. J. (2016). Does recent Academic Research Support Changes to Audit Reporting Standards? *Accounting Horizons*, *30*(2), 255-275.

Bernett, A., & Leoffler, K. (1979). Readability of Accounting and Auditing Messages. *The Journal of Business Communication, 16*(3), 49-59.

Camfferman, K., & Cooke, T. (2002). An Analysis of Disclosure in the Annual Reports of U.K. and Dutch Companies. *Journal of International Accounting Research*, *1*(1), 3-30.

Carcello, J. V. (2012). What Do Investors Want from the Standard Audit Report? Results of a Survey of Investors Conducted by the PCAOB’s Investor Advisory Group. *The CPA Journal, 82*(1), 22-28.

Charitou, A., Clubb, C., & Andreou, A. (2001). The Effect of Earnings Permanence, Growth, and Firm Size on the Usefulness of Cash Flows and Earnings in Explaining Security Returns: Empirical Evidence for the UK. *Journal of Business Finance & Accounting*, 28(5–6), 563–594.

Chen, C., Yen, G., Fu, C., & Chang, F. (2007). Family Control, Auditor Independence, and Audit Quality: Empirical Evidence from the TSE-Listed Firms (1999-2002). *Corporate Ownership and Control*, *4*(3), 96-110.

Christensen, B. E., Glover, S. M., & Wolfe, C. J. (2014). Do Critical Audit Matter Paragraphs in the Audit Report Change Nonprofessional Investors’ Decision to Invest?. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, *33*(4), 2014, 71-93.

Church, B.K., Davis, S.M., & McCracken, S.A., (2008). The Auditor’s Reporting Model: A Literature Overview and Research Synthesis. *Accounting Horizons, 22*(1), 69-90.

Collins, D.W., Maydew, E., & Weiss, I.S. (1997). Changes in Value-relevance of Earnings and Book Values over the Past Forty Years. *Journal of Accounting and Economics*, *24*, 39–67.

Elfeky, M. I. (2017). The Extent of Voluntary Disclosure and Its Determinants in Emerging Markets: Evidence from Egypt. *The Journal of Finance and Data science*, *3*, 45-59.

Gunning, R. 1952. *The Technique of clear Writing*. New York: McGraw-Hill.

Gutierrez, E., Minutti-Meza, M. Tatum, K. W., & Vulcheva, M. (2018). Consequences of Adopting and Expanded Auditor's Report in the United Kingdom. *Review of Accounting Studies*, *23*(4), 1543-1587.

Habib, A., & Azim, I. (2008). Corporate governance and the value relevance of accounting information: Evidence from Australia. *Accounting Research Journal*, *21*(2), 167–194.

Hatherly, D., Brown, T., & Innes, J. (1998). Free-Form Reporting and Perceptions of the Audit. *The British Accounting Review, 30*(1), 23–38.

Henry, E. (2006). Market Reaction to Verbal Components of Earnings Press Releases: Event Study Using a Predictive Algorithm. *Journal of Emerging Technologies in Accounting*, *3*(1), 1–19.

Henry, E. (2008). Are Investors Influenced by How Earnings Press Releases Are Written? *Journal of Business Communication*, *45*(4), 363–407.

Hirshleifer, D., & Teoh, S. H. (2003). Limited Attention, Information Disclosure, and Financial Reporting. *Journal of Accounting and Economics*, *36*, 337-386.

Hossain, M., & Hammami, H. (2009). Voluntary disclosure in the annual reports of an emerging country: The case of Qatar. *Advances in Accounting, 25*(2), *255–265.*

Li, X. (2020). Informational Value in Critical Audit Matters: Evidence from Institutional Investors in Shanghai Stock Market. *American Journal of Industrial and Business Management*, *10*(2), 286-304.

Li., F. (2008). Annual Report Readability, Current Earnings, and Earnings Persistence. *Journal of Accounting and Economics*, *45*, 221-247.

Loughran, T., & McDonald, B. (2011). When is a liability not a liability? Textual analysis, dictionaries, and 10-Ks. *Journal of Finance*, *66*(1), 35-65.

Loughran, T., & McDonald, B. (2014). Measuring Readability in Financial Disclosures. *Journal of Finance*, *69*(4), 1643-1671.

Meek, G. K., Roberts, C. B., & Gray, S. J. (1995). Factors Influencing Voluntary Annual Report Disclosures by US, UK and Continental European Multinational Corporations. *Journal of International Business Studies*, *26*(3), 555-572.

Meijs, F. E. 2014. *The Firm Characteristics Associated with the Voluntary Issuance of the New Style Audit Report in the Netherlands*. Business Economics. Eramus University. Retrieved April 20, 2022. from https://thesis.eur.nl/pub/17326/MA757-Meijs_402219.docx.

Mock, T. J., Bédard, J., Coram, P.J., Davis, S. M., Espahbodi, R., & Warne, R. C. (2013). The Audit Reporting Model: Current Research Synthesis and Implication. *Auditing: A Journal of Practice & Theory, 32*, 323-351.

Ohlson, J. A. (1995). Earnings, Book Values and Dividends in Equity Valuation. *Contemporary Accounting Research*, *11*(2), 661-687.

Owusu-Ansah, S. (1998) The Impact of Corporate Attributes on the Extent of Mandatory Disclosure and Reporting by Listed Companies in Zimbabwe. *The International Journal of Accounting*, *33*, 605-629.

Porter, B., HÓgartaighand, C. Ó., & Baskerville, R. (2009). Report on Research Conducting in the United Kingdom and New Zealand in 2008 Investigating the Audit Expectation-performance Gap and Users' Understanding of, and desired Improvements to, the Auditor's Report. Retrieved April 22, 2022, from https://www.ifac.org/system/files/downloads/Porter_et_al_Final__Report_Combined.pdf.

Raffournier, B., (1995). The Determinants of Voluntary Financial Disclosure by Swiss Listed Companies. *The European Accounting Review*, 4(2), 261-280.

Sirois, L., Bédard, J., & Bera, P. (2018). The Informational Value of Key Audit Matters in the Auditor's Report: Evidence from an Eye-Tracking Study. *Accounting Horizons*, *32*(2), 141-162.

Smith, J. E., & Smith, P. N. (1971). Readability: A Measure of the Performance of the Communication Function of Financial Reporting. The Accounting Review, *46*(3), 552-561.

Smith, K. W. (2021). *Tell Me More: A Content Analysis of Expanded Auditor Reporting in The United Kingdom*. Retrieved April 22, 2022, from https://papers.ssrn.com/sol/ papers.cfm?abstract_id=2821399.

Uyar, A. Killic, M., & Bayyurt, N., (2013). Association Between Firm Characteristics and Corporate Voluntary Disclosure: Evidence from Turkish Listed Companies. *Intangible Capital*, *9*(4), 1080-1112.

Translated Thai References

Boonyanet, W., & Promsen, W. (2019). Key Audit Matters: Just Little Informative Value to Investors in Emerging Markets?. *Chulalongkorn Business Review*, *41*(159), 153-183. (in Thai)

Chinpuvadol, P., & Boonyanet, W. (2020). The Audit Expectation Gap Between Auditors and Financial Statements' Users. *Journal of Federation of Accounting Professions*, *2*(5), 4-33. (in Thai)

Datejarutsri, P., Sampet, J., & Kosaiyakanont, A. (2019). Communication Value of Key Audit Matters in Auditors's Report of Companies in Resources and Technology Industries Group Listed on the Stock Exchange of Thailand. *Modern Management Journal*, *17*(1), 43-55. (in Thai)

Federation of Accounting Professions Under the Royal Patronage of His Majesty the King. (2016). *Thai Standards on Auditing 701 Communicating Key Audit Matters in the Independent Auditor's Report*. Retrieved April 7, 2022, from: https://acpro-std.tfac.or.th/uploads/files/TSA/2559_TSA701.pdf. (in Thai)

Meechunan, P., Sarapaivanich, N., Tulardilok, T., & Sittisombut, M. (2019). Communication Value of Key Audit Matters of Companies in Property and Construction Industry Group Listed on the Stock Exchange of Thailand. *WMS Journal of Management*, *8*(4), 55-69. (in Thai)

Pornupatham, S., & Vichitsarawong, T. (2014). The Draft of New Auditor's Report: Challenges of Auditors and Users. *Chulalongkorn Business Review*, *36*(141), 36-54. (in Thai)

Punyaviwat, G., & Boonyanet., W. (2020). Key Audit Matters and Their Risk Response of Possible Delisting Companies. *Journal of Federation of Accounting Professions*, *2*(5), 54-75. (in Thai)

Srijunpetch, S. (2017). Key Audit Matters in an Auditor's Report and Response of the Stock Exchange of Thailand. *Journal of Accounting Profession*, *13*(38), 22-37. (in Thai)

Tangruenrat, C. (2009). Communication of Auditor's Report: the Draft of New Auditor's Report. *Journal of Accounting Profession*, *5*(13), 31-53. (in Thai)

Tangruenrat, C. (2015). Key Aspects and Applications of Key Audit Matters. *Journal of Accounting Profession*, *11*(32), 110-127. (in Thai)

Tangruenrat, C. (2017). New Auditor's Report: The 1st-year Experiences. *Journal of Accounting Profession*, *11*(32), 13(38), 5-21. (in Thai)

The Stock Exchange of Thailand. (2019). *List of SET Listed Companies.* Retrieved May, 6, 2019, from: https://www.set.or.th/th/company/companylist.html. (in Thai)